Халқ денгиздир, халқ тўлқиндир, халқ кучдир!

ХАЛҚ СЎЗИ

خلق سوزی

ҲИЖРИЙ: ҚАМАРИЙ, 1412 ЙИЛ, РАЖАБ 2-КУН. ШАМСИЙ, 1370 ЙИЛ, ЖАДИЙ, 20-КУН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ РЎЗНОМАСИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган 1992 ЙИЛ 7 ЯНВАРЬ, СЕШАНБА, 5-СОН • 256 •

НАРХИ ОБУНАЧИГА 15 ТИЙИН, СОТУВДА 25 ТИЙИН.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУКУМАТИ БИЛАН ХИТОЙ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ ҲУКУМАТИ ЎРТАСИДА САВДО-ИҚТИСОДИЙ

БИТИМ

Ўзбекистон Республикаси ҳукумати билан Хитой Халқ Республикасининг ҳукумати (бундан кейин «аҳдлашувчи томонлар» деб юритилади) икки мамлакат ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлаш ҳамда тенглик ва ўзаро манфаатдорлик асосида икки томонлама савдо-иқтисодий муносабатларни ривожлантириш мақсадида қуйидагилар ҳақида аҳдлашиб олдилар:

1-МОДДА

Аҳдлашувчи томонлар икки мамлакат ўртасидаги узоқ муддатли ва барқарор савдо- иқтисодий муносабатларни ривожлантиришга кўмаклашиш учун барча зарур чораларни кўрадилар ҳамда шу мақсадда қулай шарт-шароитларни яратадилар.

2-МОДДА

Аҳдлашувчи томонлар икки мамлакатнинг импорт-экспорт молларига бож солиғи солиш, бошқа солиқлар, божларни тартибга солиш, шунингдек бож тартиб-қоидасини амалга ошириш борасида бир-бирларига энг қулай шароит яратиб берадилар.

Бу қоида қуйидагиларга нисбатан қўлланилмайди:

1. Аҳдлашувчи томонлардан бири чегара савдосини ривожлантириш учун қулай шароит яратиш мақсадида қўшни мамлакатга берган ёки берадиган имтиёзларга.
2. Аҳдлашувчи томонлардан бири божхоналар иттифоқи ва эркин савдо зонасига аъзо давлатларга берган ёки берадиган имтиёзларга

3-МОДДА

Аҳдлашувчи томонлар ушбу битимнинг қоидалари ҳамда мамлакатларнинг ҳар бирида амал қилувчи қонунлар асосида аҳдлашувчи томонлардан бирининг иккинчи томон ҳудудида сармоя эгалари ўз сармояларини сарфлашларини рағбатлантиради ва ҳимоя қиладилар.

4-МОДДА

Аҳдлашувчи томонлар мамлакатлардан ҳар бирида амал қилаётган қонунлар доирасида икки мамлакат компаниялари, корхоналари ва ташкилотлари ўртасида турли шакллардаги иқтисодий ҳамкорликни ривожлантиришга, жумладан корхоналар ўртасида бевосита иқтисодий алоқалар ўрнатишга, қўшма корхоналар, техника-иқтисодий ҳамкорлик зоналари барпо этишга кўмаклашадилар.

5-МОДДА

Томонлар жаҳон бозорларидаги тегишли моллар жорий нархига асосланиб, молларнинг нархларини келишиб оладилар ва белгилайдилар.

Моллар учун тўловлар мамлакатларнинг ҳар бирида валюта ишларини тартибга солиш соҳасида амал қилувчи қонунларга мувофиқ иккала томон келишиб олган эркин алмаштириладиган валютада амалга оширилади, ўзаро ҳисоб-китобнинг бошқа шакллари тўғрисида аҳдлашиб олиниши мумкин.

6-МОДДА

Ўзбекистон Республикаси ташқи иқтисодий фаолият миллий банки билан Хитой банки ушбу битим кучга кирган пайтдан бошлаб бир ой ичида ушбу битимга мувофиқ амалга ошириладиган савдо-иқтисодий тусдаги операцияларга доир ҳисоб-китоблар ва тўловларнинг техник тартибини белгилаши лозим.

7-МОДДА

Иккала мамлакат ўртасидаги савдо-иқтисодий алоқаларни ривожлантириш мақсадида аҳдлашувчи томонлар савдо ярмаркалари, кўргазмалар ташкил этишда, жумладан техникавий-иқтисодий масалаларни ҳал қилишда, ўз мамлакатлари ҳудудларида бир-бирларига савдо делегациялари ва бошқа делегацияларни юборишда бир-бирларига кўмаклашадилар.

8-МОДДА

Аҳдлашувчи томонларнинг ҳар бири ўз мамлакатида амал қилаётган қонунларга мувофиқ унинг ҳудудида бошқа томоннинг савдо-иқтисодий фаолият билан шуғулланувчи компаниялари, корхоналари ва ташкилотларининг доимий ваколатхоналарини очишга рухсат этади ҳамда ана шу қонунларга мувофиқ мазкур ваколатхоналарнинг бемалол ишлаши учун барча зарур шарт-шароитларни яратиб беради.

9-МОДДА

Аҳдлашувчи томонлар ушбу битим қандай ижро этилаётганлигини кўриб чиқиш ҳамда савдо ва ташқи иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш чоралари тўғрисидаги тавсияларни тайёрлаш учун Ўзбекистон Республикаси ҳукумати билан Хитой Халқ Республикаси ҳукумати вакилларидан иборат қўшма комиссия тузадилар, қўшма комиссия томонлардан ҳар бирининг таклифига биноан келишилган муддатларда иккала мамлакатда навбатма-навбат тўпланади.

10-МОДДА

Аҳдлашувчи томонлар ўзаро келишиб, ушбу битимга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритишлари мумкин.

11-МОДДА

Ушбу битим имзоланган вақтдан кучга киради ва беш йил давомида амал қилади. Аҳдлашувчи томонлардан бири мазкур битимнинг амал қилиш муддати тугашидан 6 ой олдин иккинчи томонни ушбу битим амал қилишини тўхтатиш истагини ёзма равишда хабардор қилмаган тақдирда битим ўз-ўзидан ҳар сафар яна беш йилга узаяди.

Ушбу битим амал қилган даврда тузилган ва унинг амал қилиш муддати тамом бўлган пайтгача тугалланмаган шартнома ушбу битимнинг қоидаларига мувофиқ бажарилиши лозим.

1992 йил 2 январь куни Тошкент шаҳрида ўзбек, хитой ва рус тилларида уч нусхада тузилди, уччала матн ҳам асл нусха ҳисобланади ва бир хил кучга эгадир.

Ўзбекистон Республикаси ҳукумати номидан	Хитой Халқ Республикаси ҳукумати номидан
Б. С. ҲАМИДОВ	**Ли ЛАНЬЦИН**
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг ўринбосари	ХХР ташқи иқтисодий алоқа ва ташқи савдо вазири

ХАБАРИНГИЗ БОРМИ?

✦ Россия Президенти Борис Ельцин январь ойининг биринчи ярмида республиканинг турли минтақаларига сафар қилади. У Саратов, Ульяновск, Нижний Новгород, Брянск ва Санкт-Петербургга боришни режалаштирмоқда.

✦ **Арманистонга газ қувури орқали яна ёнилғи кела бошлади. Маълумки, Озарбайжон ўтган йил 4 ноябрида газ ўтказмай қўйган эди.**

✦ АҚШ Президенти Жорж Буш давлат ташрифи билан Жанубий Корея пойтахтига келди. Сафар дастурида Президент Ро Дэ У билан икки томонлама муносабатлар ҳамда минтақа хавфсизлиги масалалари юзасидан музокаралар олиб бориш кўзда тутилган.

✦ **Нархи бир неча барвар оширилганига қарамай Владивостокда ҳамон нон танқис. Шаҳар маъмуриятининг бошлиғи Фёдор Новиков аҳолини ана шундай неъмат билан таъминлаш аҳволи ғоят ташвишли эканлигини айтди. Унинг сўзларига қараганда, Владивостокда ун захираси икки кеча-кундузга етиши мумкин, холос.**

✦ Бишкекда республика Сайёҳлик вазирлиги ва Американинг «Леонард энд ассошийтс-ЛТД» компанияси бизнес-марказ ташкил этишга қарор қилдилар. У хориждан келган сайёҳларга ҳам, сармоядорларга ҳам хизмат кўрсатади. Вазирлик бизнес-марказ учун ер майдони, бино ажратади, американиклар эса уни жиҳозлайдилар.

✦ **5 январга ўтар кечаси Озарбайжоннинг қуролли тузилмалари Арманистоннинг Бузлух ва Қорачинор қишлоқларига яна ҳужум қилдилар. Аммо улар ўзини ўзи мудофаалаш кучлари томонидан улоқтириб ташланди. Хонкенди, (Степанакерт) ракеталардан ўққа тутилди. Бу шаҳарда ҳамон электр, сув йўқ, ун захираси тугаб бўлган. Аҳоли аксарият вақтини бомбапаноҳларда, ертўлаларда ўтказмоқда. Касалхоналарда эса дори-дармон етишмаяпти.**

✦ Юрмалада Литва, Латвия ва Эстония раҳбарлари Болтиқ кенгашига тўпландилар. Улар янги сиёсий воқеаликлар — Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигининг барпо этилиши, чегаралар, визалар бериш, молиявий стратегия масалаларини муҳокама қилмоқдалар.

✦ **Озарбайжонда бюджетдан маблағ билан таъминланадиган ташкилотлар ва муассасалар ходимларининг тариф ставкалари ҳамда маошлари юз фоиз оширилди. Нарх-наво эркин бўлганлиги муносабати билан ва олий ўқув юртлари талабалари, аспирантлар, ўрта махсус ўқув юртлари, ҳунар-техника билим юртлари ўқувчиларини ижтимоий ҳимоялашни кучайтириш мақсадида стипендиялар ҳам икки баравар кўпайтирилди.**

✦ Қозоғистон БМТга аъзо қилиб олиш ҳақида ариза берди. Н. Назарбоевнинг ана шу ташкилот бош котиби номига йўллаган мактубида Қозоғистон Республикаси БМТ низомида кўзда тутилган мажбуриятларни ўз зиммасига олиши, уларни адо этишга тайёр эканлиги айтилади.

✦ **Якшанбага ўтар кечаси Тбилисидаги аҳвол нисбатан тинчроқ бўлди.**

Грузия Соғлиқни сақлаш ва ижтимоий таъминот вазирлигининг маълумотларига қараганда, республика пойтахтида икки ҳафта мобайнида олиб борилган жанглар натижасида 84 киши ўлган, 348 киши ярадор бўлган.

✦ Литва ва собиқ СССР таркибида бўлган давлатлар ўртасидаги чегара яқин кунларда аниқ ифодалаб қўйилади. Литва ва Беларусь ишчи гуруҳларининг давлат чегарасини тиклаш масаласига бағишланган биринчи учрашуви ўтказилди.

✦ **Жанубий Осетия раҳбари Торез Қулумбеков қамоқдан чиқарилди. У осетинлар ва грузинлар ўртасида миллатлараро низони авж олдиришда айбланган, Грузия Давлат Хавфсизлиги комитетининг тергов авахтахонасида ушлаб турилганди.**

✦ Италиянинг Режо-Эмилиа шаҳрида шахмат бўйича халқаро турнир ўтказилаяпти. Ҳозир жаҳон чемпиони Каспаров, Гельфанд ва Анандда бештадан очко бор. Собиқ жаҳон чемпиони А. Карпов 4,5 очко жамғарди.

(ТАСС ва марказий рўзномаларнинг материаллари асосида тайёрланди).

САМИМИЙ ҚУТЛОВЛАР

ОСИЁ ВА АФРИКА ХАЛҚЛАРИ БИРДАМЛИГИ ТАШКИЛОТИ

ҚОҲИРА **1991 йил 26 декабрь**

ТОШКЕНТ, ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ҲАЗРАТ ОЛИЙЛАРИГА

Олий даражада Олмаотада ўтказилган учрашувнинг қарори туфайли мустақил давлатларнинг янги ҳамдўстлиги тузилганлиги муносабати билан Сиз ҳазрат олийларига, Ўзбекистон раҳбарияти, ҳукумати ва халқига Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилотининг доимий котибияти номидан ҳамда шахсан ўз номимдан зўр мамнуният билан самимий табриклар ва қутловлар йўллайман.

Шу мавриддан фойдаланиб, биз Африка ва Осиёдаги миллий озодлик ҳаракати тарихида, шунингдек, Осиё ва Африка халқлари бирдамлиги ташкилотини жипслаштириш ишида Ўзбекистон халқининг ролига юксак баҳо берамиз.

Ўзбек халқи ўзининг шонли фарзанди, халқаро бирдамлик ҳаракатининг таниқли асосчиларидан бири ва фаол иштирокчиси бўлган марҳум оғамиз Шароф Рашидов билан фахрланишга ҳақлидир. Сизларнинг меҳмондўст пойтахтингиз — Тошкент кўпгина муваффақиятли халқаро бирдамлик учрашувлари учун илҳомбахш шаҳар бўлиб хизмат қилиб келди.

Мустақил давлатларнинг янги ҳамдўстлиги юзага келиши XX асрнинг тарихий воқеаси бўлиб, тинчлик, демократия ва иқтисодий равнаққа эришишда ҳамдўстликка аъзо бўлган халқлар қўйган катта қадамдир.

Ўзбекистон халқлар ўртасида бирдамлик, демократия ва ҳамкорлик ишига янада каттароқ ҳисса қўшишига аминмиз.

Янги йил арафасида биз Ўзбекистон халқига барқарорлик, равнақ ва тараққиёт тилаймиз.

Янги йилингиз бахтли бўлсин, янги келажагингиз бахтли бўлсин.

доктор Мурод ҒОЛИБ, президент.

Нури Абдул РАЗЗОҚ, бош котиб.

* * *

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ ЖАНОБЛАРИГА

Муҳтарам президент жаноблари!

Сайланганингиз муносабати билан Сизни сидқидилдан муборакбод этаман. Сизга чин кўнгилдан бахт-иқбол ва омон-эсонлик тилайман, шунингдек ватандошларингизга саодат ҳамда ижтимоий ва иқтисодий мустақиллик йўлида омад тилайман.

Ҳурмат билан Хайнц ШВАРЦ, давлат вазири.

Бонн.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БИЛАН ХИТОЙ ХАЛҚ РЕСПУБЛИКАСИ УРТАСИДА ДИПЛОМАТИЯ МУНОСАБАТЛАРИ УРНАТИШ ТУҒРИСИДА

ҚЎШМА АХБОРОТ

Ўзбекистон Республикасининг ҳукумати билан Хитой Халқ Республикасининг ҳукумати икки мамлакат халқларининг манфаатлари ва орзу-умидларига мувофиқ 1992 йил 2 январдан бошлаб элчилар даражасида дипломатия муносабатлари ўрнатишга қарор қилдилар.

Икки мамлакат ҳукуматлари иккала мамлакат ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик муносабатларини бир-бирларининг истиқлоли ва ҳудудий яхлитлигини ҳурмат қилиш, бир-бирларига ҳужум қилмаслик, бир-бирларининг ички ишларига аралашмаслик, тенглик ва ўзаро манфаатдорлик, шунингдек тинч-тотув яшаш қоидалари асосида ривожлантиришга рози бўлдилар.

Ўзбекистон Республикасининг ҳукумати Хитойнинг ҳудудий яхлитлигини сақлаб қолиш тўғрисида Хитой Халқ Республикаси ҳукуматининг позициясини тан олади ҳамда Хитойнинг бирдан-бир қонуний ҳукумати бўлган Хитой Халқ Республикаси ҳукумати билан муносабат ўрнатади ва шу муносабатни давом эттиради.

Хитой Халқ Республикасининг ҳукумати Ўзбекистон Республикаси ҳукуматининг миллий мустақилликни ҳимоя қилишга ва иқтисодиётни ривожлантиришга қаратилган куч-ғайратларини қўллаб-қувватлайди ҳамда БМТ ва бошқа халқаро ташкилотларга аъзо бўлишда Ўзбекистон Республикасини қўллаб-қувватлайди.

Иккала мамлакат ҳукуматлари Пекин шаҳрида Ўзбекистон Республикасининг элчихонасини ва Тошкент шаҳрида Хитой Халқ Республикасининг элчихонасини очишга қарор қилдилар ва якдилдирларки, тенглик ва ўзаро манфаатдорлик асосида ҳамда халқаро амалиётга мувофиқ ўзга томоннинг дипломатия вакиллари ўз вазифаларини бажариш чоғида уларга барча зарур ёрдамни берадилар.

Ўзбекистон Республикаси ҳукумати номидан	Хитой Халқ Республикаси ҳукумати номидан
Ш. Н. МАҲМУДОВА	**Тян Цзен ПЭЙ**
Ўзбекистон Республикаси ташқи ишлар вазири	ХХР ташқи ишлар вазирининг ўринбосари.

Тошкент шаҳри, 1992 йил 2 январь.

Самарқанддан ёзадилар.

ҚИШДА ҲАМ ЁЗ ЛАТОФАТИ

Самарқанд районидаги «Москва» жамоа хўжалигининг 1-иссиқхонасига қадам қўйишингиз билан саховатга тўла ёз кўз ўнгингизда намоён бўлади. Қатор оралаб экилган помидор кўчатларида ҳосил маржон каби тизилиб турибди. Меҳнатлари самарасидан чеҳраларида мамнуният акс этиб турган миришкорлар уларни тезроқ териб олиш иштиёқида.

Иссиқхона жамоаси ҳар куни эл дастурхонига кўплаб маҳсулот тортиқ этмоқда. Бунда тажрибали деҳқон, ўттиз йилдан бери ойнаванд пайкалларда маҳсулот етиштириб келаётган Ҳасан Ҳайдаровнинг хизмати катта бўляпти. У уч йилдан буён иссиқхонани ўз ихтиёрига олиб, **оилавий пудрат асосида меҳнат қилиб келмоқда.**

— Шу мавсумда давлатга 31 минг сўмлик маҳсулот топширсак, қарздан тўла қутуламиз. Сўнгра иссиқхона бутунлай бизнинг ихтиёримизга ўтади, — деди Ҳ. Ҳайдаров. — Бундан ташқари 6 сотих ерда гул ўстирилмоқда. Яна шунча майдонда эрта кўкламда экилиши учун сабзавот кўчатлари етиштирилаяпти. Ҳозирги кунларда ҳосилни ўзишга киришдик.

САВДО УЙИ ХИЗМАТДА

ВИЛОЯТ совети ижроия қўмитасининг қарори билан «Самарқанд» савдо уйи — ахборот-тижорат маркази очилганига айтарлик кўп вақт бўлгани йўқ. Ана шу фурсат ичида савдо уйи мол ишлаб чиқарувчилар ҳамда сотувчилари, шунингдек бошқа ташкилотлар, муассасаларни зарур ахборотлар билан таъминлаш, ташқи савдо алоқаларини ўрнатишда кўмаклашиш борасида анча ишлар қилди.

Тижорат маркази замонавий компьютерлар билан жиҳозланган. Бу ерда ширкатлар, кичик корхоналар, хом ашё етказиб берувчилар ҳақида маълумотномалар, ахборот рисолалари ҳам тайёрланмоқда.

Марказ иштирокида тузилган шартномалар асосида аҳолига сотиш учун қўшимча равишда 800 минг сўмлик мол харид қилинди.

ҲАМКОРЛИКДА ҲИКМАТ КЎП

Самарқанд вилоят матлубот уюшмасига қарашли «Обираҳмат» савдо-ишлаб чиқариш бирлашмаси раҳбарлари хитойлик ҳамкасблари билан ҳамкорлик қилиш тўғрисида шартнома туздилар. Шунга мувофиқ эндиликда Самарқанддаги «Тўлқин» ресторанида Хитой миллий таомлари тайёрланади.

Хитой Халқ Республикасидан ташриф буюрган мутахассислар ҳозир ошпазларни ўқитиш, ресторанни ўз анъана ва услубларига мослаб жиҳозлаш, безашга киришдилар. Яқин орада хўрандалар Тошкент—Термиз автомобиль йўлида жойлашган шинам ва кўркам ресторандан хитойча овқатлар, чанқовбосди ичимликлар, ширинликлар тановвул қилишлари мумкин бўлади.

ҚИШ ИНЖИҚЛИКЛАРИ

Хоразмда табиий офат

ҚИШ — аёз ва ёғингарчиликлар мавсуми. Аммо у меъёрида, фурсатида бўлгани яхши. Акс ҳолда...

3—4 январь кунлари Хоразм воҳасида содир бўлган кучли ёғингарчилик пировардида чинакам табиий офатга айланди. 3 январда чошгоҳда ёға бошлаган ёмғир жалага, томчилар эса хиёл ўтмай музга айланди. Кечга бориб қорбўрон бўлди. Оқибатда кўчаларда транспорт ҳаракати хавфли бўлиб қолди. Кўпгина мевали, манзарали дарахтлар оғир муз, қор ва бўронга дош беролмади. Халқ хўжалиги иншоотлари, бинолар, чорвачилик фермалари, хусусий иморат ва корхоналарга анчагина зиён етди.

Вилоят ижрокоми раисининг муовини, табиий офатга қарши кураш комиссиясининг раиси Б. Ёқубовнинг маълум қилишича, қишлоқ хўжалиги ва аҳоли хонадонларини ҳисобга олмаганда кўрилган зиён 37 миллион сўмликка етган.

Тахиатош — Бухоро йўналишидаги юқори кучланишли электр узатиш тармоғида симлар узилиши, устунлар қулаши оқибатида вилоятга электр энергияси етказиб бериш вақтинча тўхтаб қолди. Натижада иситиш тизимлари ишида ва ичимлик сув таъминотида узилишлар содир бўлди.

Кўпгина алоқа воситалари ҳам ишдан чиқди. Бўрон баъзи жойларда биноларнинг томини учириб кетди. Дарахтлар қулаб, йўлларни тўсиб қўйди.

Халқ депутатлари вилоят советы ва ижроқоми юзага келган вазиятни бартараф этиш юзасидан шошилинч чора-тадбирлар белгиладилар. Жойларда комиссиялар тузилди. Жадал ҳаракат туфайли алоқа, электр тармоқлари асосан тикланди. Кўча ва йўллар тартибга келтирилаяпти. Ҳаёт изга тушмоқда. Айни пайтда офат оқибатларини тўла тугатиш, зиён миқдорини аниқлаш, аҳолига ёрдам уюштириш давом этаяпти.

А. СОБИРОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

ЕР СИЛКИНДИ

ТОШКЕНТ ер силкинишларини қайд этиш станциясидан олинган маълумотларга кўра шу йил 5 январь куни маҳаллий вақт билан соат 22 дан 15 дақиқа ўтганда зилзила рўй берди. Унинг маркази Наманган вилояти Поп шаҳри ҳудудида бўлиб, тахминий маълумотлар бўйича у ерда зилзиланинг кучи 6—6,5 баллга етган. Наманганда 5 балл, Фарғонада 3—4 балл, Тошкентда 3 балл куч билан ер силкинишлари қайд этилган.

Наманганда хабар қилишларича, талафот ва вайронгарчилик юз бермаган, айрим эски биноларнинг деворлари дарз кетган. Зилзила оқибатлари ўрганилмоқда.

Матбуот саҳифаларида.

ХОЛМИРЗАЕВНИНГ ТУҲФАСИ

Янги йил арафасида халқ депутатлари Андижон вилоят советининг раиси Қаюмжон Холмирзаев ўзи яшаб турган кенг ва баҳаво ҳовлижойини боғча ташкил қилиш учун «Нитрон» заводи жамоасига тортиқ қилди.

... 9 хонали данғиллама уйи, салкам бир гектар боғи, болалар майдони, ҳовузчаси, ёзги ва қишки ошхонаси бор бу ҳовлида илгари вилоятнинг биринчи шахслари истиқомат қилишарди. Ҳозирги раҳбар бу анъанани бузиб, оиласига яраша камтарона уйга кўчиб ўтди», — деб ёзади «Андижоннома» рўзномаси.

Қаранг-а, андижонлик кичкинтойлар янги йилда узоқ шимолий ўлкалардан келадиган Қорбободан умид қилиб ўтиришганди, совғанинг энг зўрини эса ўзларининг боболаридан олишди.

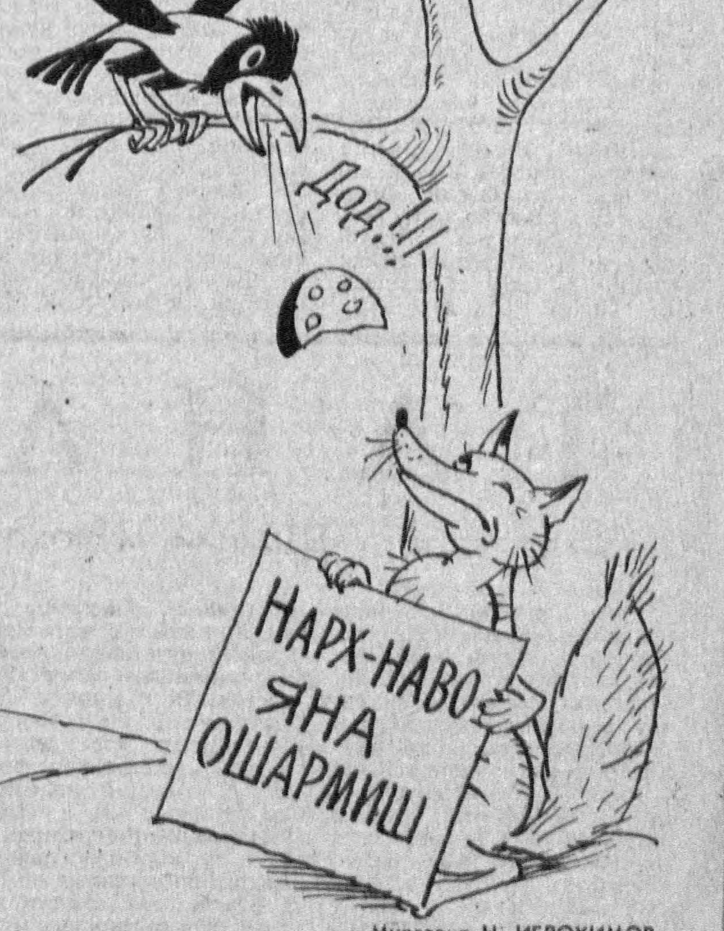

Мусаввир Н. ИБРОҲИМОВ.

ЛОЙИҲА

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИНИНГ ҚОНУНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИДА ХАЛҚ ДЕПУТАТИНИ ЧАҚИРИБ ОЛИШ ТАРТИБИ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикасида халқ депутатини чақириб олиш ҳуқуқи депутатнинг ҳақиқатан ҳам сайловчилар назорати остида ва уларнинг олдида масъулиятли бўлишининг кафолатидир.

1-модда. **Халқ депутатини чақириб олишнинг асослари.**

Депутатлик вазифаларини бажармаслик, Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини, Ўзбекистон Республикаси қонунларини бузиш орқали ёки бошқача кўринишда сайловчиларнинг ишончини оқламаган Ўзбекистон Республикасининг халқ депутати, халқ депутатлари маҳаллий Советининг депутати исталган пайтда, лекин кечи билан депутатлик ваколати муддати тугашига олти ой қолгунига қадар ушбу Қонунда белгиланган тартибда сайловчилар кўпчилигининг қарори билан чақириб олиниши мумкин.

2-модда. **Халқ депутатини чақириб олиш тўғрисидаги таклиф**

Ўзбекистон Республикасининг халқ депутатини чақириб олиш тўғрисидаги таклиф тегишли сайлов округи ҳудудида жойлашган меҳнат жамоаларининг, қонунда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтган жамоат бирлашмаларининг йиғилишлари (конференциялари), олий ўқув юртлари ўқитувчилари ва хизматчиларининг талабалар билан биргаликдаги йиғилишлари, сайловчиларнинг турар жойлардаги ва ҳарбий қисмлар ҳарбий хизматчиларининг йиғилишлари томонидан киритилиши мумкин.

Маҳаллий Совет халқ депутатини чақириб олиш тўғрисидаги таклиф халқ депутатлари тегишли маҳаллий Советининг ҳудудида жойлашган меҳнат жамоаларининг, қонунда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтган жамоат бирлашмаларининг йиғилишлари (конференциялари), олий ўқув юртлари ўқитувчилари ва хизматчиларининг талабалар билан биргаликдаги йиғилишлари, сайловчиларнинг турар жойлардаги ва ҳарбий қисмлари ҳарбий хизматчиларининг йиғилишлари томонидан, шаҳар (ноҳияга бўйсунувчи шаҳар), қишлоқ ва посёлка Советлари депутатларига нисбатан эса — шунингдек ҳудудий ўзини ўзи бошқариш жамоат идоралари томонидан киритилиши мумкин.

Йиғилишлар «Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари сайлови ҳақида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари маҳаллий советларининг депутатлари сайлови ҳақида»ги қонунларда белгиланган тартибда ўтказилади. Йиғилишларнинг баёнлари корхоналар, муассасалар, ташкилотлар ва советларнинг ижроия-бошқарув идоралари раҳбарлари томонидан тасдиқлаб берилади. Халқ депутатларини чақириб олиш тўғрисидаги таклиф ёзма равишда тегишинча Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ёки унинг раёсатига, халқ депутатлари маҳаллий совети ёки унинг раёсатига (раисига) берилади.

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатини чақириб олиш тўғрисидаги таклифни округда қўллаб-қувватлаган сайловчиларнинг сони сайлов куни сайловчилар рўйхатига киритилган сайловчилар умумий сонининг камида 25 фоизини ташкил этиши керак. Бунда Ўзбекистон Республикаси халқ депутатини чақириб олиш тўғрисидаги таклифни муҳокама қилишга бағишланган йиғилишлар чақириб олиш тўғрисидаги дастлабки таклиф тушган вақтдан бошлаб 20 кун мобайнида ўтказилади. Йиғилишлар ўтказишни ташкил этиш Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ёки унинг Раёсати топшириғига биноан халқ депутатлари тегишли ноҳия ёки шаҳар Совети раёсати ва ижроия-бошқарув идораси зиммасига юклатилади, улар эса чақириб олиш тўғрисидаги таклифлар бериш тугаган кундан бошлаб 5 кунлик муддат ичида турар-жойини кўрсатган ҳолда чақириб олиш тўғрисидаги таклифни қўллаб-қувватлаган сайловчиларнинг рўйхатини Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ёки унинг Раёсатига тақдим этадилар.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ёки унинг Раёсати чақириб олиш тўғрисидаги таклиф асосли бўлган тақдирда, чақириб олиш тўғрисидаги таклифни қўллаб-қувватлаган сайловчиларнинг рўйхатини олганидан бошлаб 15 кунлик муддат ичида округ комиссиясини тузиш зарурлиги тўғрисида қарор қабул қилади, матбуотда хабар эълон қилади. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ёки унинг Раёсати округ комиссиясини тузиш тўғрисида қарор қабул қилганидан кейин кўпи билан 7 кун ичида Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг Раёсати, халқ депутатлари вилоят, Тошкент шаҳар Советлари ёки уларнинг раёсати томонидан Ўзбекистон Республикаси халқ депутатини чақириб олиш бўйича округ комиссиясининг таркиби тасдиқланади.

Халқ депутатлари маҳаллий Совети ёки унинг раёсати депутатни чақириб олиш тўғрисидаги таклифни олгач 7 кунлик муддат ичида уни қараб чиқади ва таклиф асосли бўлган тақдирда округ комиссияси тузиш тўғрисида қарор қабул қилади. Округ комиссиясини тузиш тўғрисида қарор қабул қилинганидан кейин 5 кунлик муддат ичида тегишли Совет ёки унинг раёсати томонидан округ комиссиясининг таркиби тасдиқланади.

Халқ депутатлари шаҳар (ноҳияга бўйсунувчи шаҳар), қишлоқ ва посёлка Советининг депутатини чақириб олиш бўйича камида 3 кишидан иборат округ сайлов комиссиясининг таркиби тегишли Советнинг раиси томонидан мазкур Совет доимий комиссияларининг раислари билан биргаликда тасдиқланади. Агарда муҳокама чоғида доимий комиссиялар раислари умумий сонининг камида учдан икки қисми иштирок этса ва овоз берганларнинг ярмидан кўпи унинг қабул қилинишини ёқласа мазкур масалага доир қарор қабул қилинган ҳисобланади.

Халқ депутатлари шаҳар (ноҳияга бўйсунувчи шаҳар), қишлоқ ва посёлка Советининг раиси ушбу Қонун талабларидан келиб чиқадиган бошқа қарорларни ҳам худди шу тартибда қабул қилади.

Чақириб олиш тўғрисидаги таклиф асоссиз деб эътироф этилган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ёки унинг раёсати, халқ депутатлари маҳаллий Совети ёки унинг раёсати (раиси) чақириб олиш тўғрисидаги таклиф киритган жамоалар ва идораларни, тегишли округдаги сайловчиларни бундан хабардор қилади.

3-модда. **Халқ депутатини чақириб олиш тўғрисидаги таклиф қараб чиқилаётганда унинг ҳуқуқлари кафолатланиши**

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ёки унинг Раёсати, маҳаллий Совет ёки унинг раёсати (раиси), округ комиссияси 5 кунлик муддат ичида депутатга уни чақириб олиш тўғрисидаги таклиф тушганлиги ҳамда бу таклифларнинг қараб чиқилиш тартибини ёзма равишда маълум қилиб, унга чақириб олиш тўғрисида таклиф киритган жамоа ёки идора йиғилиши баённинг нусхасини тақдим этади. Баёнда чақириб олиш важлари кўрсатилган бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ёки унинг Раёсатининг округ комиссиясини тузиш зарурлиги тўғрисида қарор қабул қилганидан кейин у 3 кунлик муддат ичида Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясига жўнатилади.

Депутат ўзини чақириб олиш тўғрисидаги таклиф киритилиши учун асос бўлиб хизмат қилган вазиятлар хусусида округ комиссиясига ёзма равишда ариза тақдим этишга, шунингдек сайловчиларнинг йиғилишларида (конференцияларида) сўзга чиқишга, матбуотда мақола эълон қилишга, телевидение ва радио орқали сўзлашга, ўзини чақириб олиш тўғрисидаги масала муҳокама қилинаётган йиғилишлар, мажлисларда иштирок этишга ҳақлидир.

Башарти, депутатни чақириб олиш тўғрисидаги таклифни киритиш учун асос бўлиб хизмат қилган вазиятлар судда қараб чиқишга тааллуқли иш бўлса, суд ушбу иш юзасидан узил-кесил қарор чиқаргунига қадар тегишли Совет ёки унинг раёсати (раиси), округ комиссияси чақириб олишга доир таклифнинг қараб чиқилишини тўхтатиб туради.

Депутатни чақириб олиш тўғрисидаги масала қўйилишига сабаб бўлган сохта ахборотни қасддан берган фуқаролар амалдаги қонунларга мувофиқ жавобгар бўладилар.

4-модда. **Халқ депутатини чақириб олиш тўғрисидаги масалани қўзғатиш**

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатини, вилоят, ноҳия, шаҳар (вилоятга бўйсунувчи шаҳар) Совети депутатини чақириб олишни қўзғатиш масаласини округ сайловчиларининг конференцияси ҳал қилади.

Округ сайловчиларининг конференцияси округ комиссияси тузилганидан кейин 10 кунлик муддат ичида округ комиссияси чиқарадиган қарорга мувофиқ ўтказилади ва округ комиссияси томонидан белгиланадиган сайлов округига кирувчи меҳнат жамоалари, аҳоли пунктларида истиқомат қилувчи сайловчилар сонини ҳисобга олган ҳолда нормалар бўйича шакллантирилади. Округ сайловчиларининг конференциясига вакиллар меҳнат жамоалари йиғилишларида (конференцияларида), қонунда белгиланган тартибда рўйхатдан ўтган жамоат ташкилотлари томонидан, сайловчиларнинг турар жойларидаги ва ҳарбий хизматчиларнинг ҳарбий қисмлардаги йиғилишларида очиқ ёки яширин овоз бериш йўли билан кўрсатилади. Конференцияга тегишли сайлов округи ҳудудида истиқомат қилувчи сайловчиларгина вакил қилинади. Делегатларнинг рўйхати истиқомат жойлари кўрсатилган ҳолда йиғилишнинг эртаси куни округ комиссиясига топширилади.

Сайловчилар вакил қилган кишиларнинг учдан икки қисми ҳозир бўлгани тақдирда округ сайловчиларининг конференцияси қонуний кучга эга бўлади ва у чақириб олиш тўғрисидаги таклифни қўллаб-қувватлашга ёки қўллаб-қувватлашдан бош тортишга ҳақлидир. Бу хусусдаги қарор конференция қатнашчилари кўпчилигини овози билан яширин овоз бериш йўли орқали қабул қилинади ва округ сайловчиларининг эътиборига етказилади.

Халқ депутатлари шаҳар (районга бўйсунувчи шаҳар), қишлоқ, посёлка Советининг депутатини чақириб олишда округ сайловчиларининг конференцияси ўтказилмайди.

5-модда. **Депутатни чақириб олиш тўғрисидаги масала юзасидан овоз беришни тайинлаш**

Округ сайловчилари конференциясининг Ўзбекистон Республикаси халқ депутатини чақириб олиш тўғрисида масала қўзғатишга доир қарори 5 кун ичида округ комиссияси ва Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясига юборилади, иМарказий сайлов комиссияси 14 кунлик муддат ичида чақириб олиш тартибига риоя қилинганлигини текширади ва чақириб олиш тўғрисидаги масала юзасидан овоз бериш ўтказишни тайинлайди.

Округ сайловчилари конференциясининг вилоят, ноҳия, шаҳар (вилоятга бўйсунувчи шаҳар) Совети депутатини чақириб олиш тўғрисида масала қўзғатишга доир қарори 3 кун ичида тегишли округ комиссиясига юборилади, у 10 кунлик муддат ичида чақириб олиш тартибига риоя қилинганлигини текширади ва чақириб олиш тўғрисидаги масала юзасидан овоз бериш ўтказишни тайинлайди.

Халқ депутатлари шаҳар (районга бўйсунувчи шаҳар), қишлоқ ва посёлка Советининг депутати чақириб олинаётганида тегишли округ комиссияси ўзи тузилганидан кейин 7 кун ичида чақириб олиш тартибига риоя қилинганлигини текширади ва чақириб олиш тўғрисидаги масала юзасидан овоз бериш ўтказишни тайинлайди.

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатини чақириб олиш тўғрисидаги масала юзасидан овоз беришни ўтказиш куни — округ сайловчиларининг конференцияси қарор қабул қилган кундан бошлаб кўпи билан икки ой ичида: вилоят, ноҳия, шаҳар (вилоятга бўйсунувчи шаҳар) Совети депутатини чақириб олиш юзасидан овоз беришни ўтказиш куни — округ сайловчиларининг конференцияси қарор қабул қилган кундан бошлаб 40 кундан кечиктирмай: шаҳар (районга бўйсунувчи шаҳар), қишлоқ ва посёлка Совети депутатини чақириб олиш юзасидан овоз беришни ўтказиш куни округ комиссия тузилганидан кейин кечи билан 35 кун ичида белгиланиши керак.

6-модда. **Депутатни чақириб олишни ёқлаб ёки чақириб олишга қарши ташвиқот ўтказиш**

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси ёки округ комиссияси депутатни чақириб олиш тўғрисида овоз бериш ўтказиш кунини тайинлаганидан кейин сайловчиларга ва меҳнат жамоаларига депутатни чақириб олиш билан боғлиқ масалаларни эркин ҳамда ҳар томонлама муҳокама этиш имконияти кафолатланади, шунингдек йиғилишларда, матбуотда, телевидение ва радио орқали депутатни чақириб олишни ёқлаб ёки чақириб олишга қарши монеликсиз ташвиқот ўтказиш ҳуқуқи берилади.

Чақириб олиш тўғрисида масала қўзғатиш кимга тааллуқли бўлса, ана шу депутатга, шунингдек унинг ишончли вакилларига оммавий ахборот воситаларидан фойдаланган ҳолда эркин ташвиқот юритиш ҳуқуқи берилади.

Депутатни чақириб олишга бағишланган овоз бериш кунида ташвиқот юритишга йўл қўйилмайди.

7-модда. **Овоз беришни ўтказиш комиссиялари ва участкалари, овоз берувчиларнинг рўйхати**

Халқ депутатини чақириб олиш бўйича ишларни ташкил этиш тегишли округ комиссиялари зиммасига юклатилади.

Ўзбекистон Республикаси халк депутатларини чақириб олиш тўғрисидаги масала бўйича овоз беришни ташкил этиш ва ўтказиш учун овоз бериш участкалари овоз беришга камида 35 кун қолганида ташкил этилади ва овоз беришга камида 30 кун қолганида участка комиссиялари тузилади.

Маҳаллий Совет депутатини чақириб олиш тўғрисидаги масала бўйича овоз беришни ташкил этиш ва ўтказиш учун овоз бериш участкалари овоз беришга камида 25 кун қолганида ташкил этилади, участка комиссиялари эса овоз бериш кунига камида 20 кун қолганида тузилади.

Вилоят, район, шаҳар (вилоятга бўйсунувчи шаҳар) Совети депутати чақириб олинаётганида, зарур ҳолларда округ комиссиясининг қарорига мувофиқ участка комиссиялари тузилмаслиги мумкин, бунда уларнинг вазифаларини округ комиссиялари бажаради.

Шаҳар (районга бўйсунувчи шаҳар), қишлоқ ва посёлка Совети депутати чақириб олинаётганида тегишли округнинг ҳудуди битта участка деб ҳисобланади, участка комиссияси тузилмайди, бунда унинг вазифаларини округ комиссияси бажаради.

Сайловчиларнинг рўйхати ҳамма танишиб чиқиши учун депутатни чақириб олиш бўйича овоз бериш ўтказиладиган кунга камида 10 кун қолганида тақдим этилади.

Чақириб олиш бўйича овоз беришни ўтказиш учун комиссиялар тузиш ва уларнинг фаолияти, овоз бериш участкаларини ташкил этиш, сайловчиларнинг рўйхатларини тузиш Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари сайлови ҳақида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатлари сайлови ҳақида»ги қонунларида белгилаб қўйилган тартибда амалга оширилади.

Округ ва участка комиссияларининг ваколат муддатлари депутатни чақириб олиш бўйича овоз бериш ўтказилганидан сўнг бир ой вақт ўтгач тугайди.

8-модда. **Овоз бериш бюллетени**

Чақириб олиш масаласи бўйича овоз бериш бюллетенида депутатнинг фамилияси, исми, отасининг исми, эгаллаб турган лавозими (машғулоти), унинг ишлаш ва яшаш жойи кўрсатилади.

Чақириб олиш тўғрисидаги овоз бериш бюллетени давлат тилида ва миллатлараро муомала тилида босилиб чиқарилади.

9-модда. **Овоз бериш ва унинг натижаларини аниқлаш**

Ўзбекистон Республикасида халқ депутатини чақириб олиш масаласи юзасидан овоз бериш яширин ўтказилади. Овоз беришни ташкил этиш Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари сайлови ҳақида»ги ва «Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари маҳаллий Советлари депутатлари сайлови ҳақида»ги қонунларига мувофиқ ўтказилади.

Овоз бериш чоғида агар сайловчи депутатнинг ваколати сақлаб қолинишини ёқлаб овоз берса — бюллетендаги унинг фамилиясини қолдиради, депутатни чақириб олиш учун овоз берса — фамилиясини ўчириб ташлайди.

Агар овоз берувчилар рўйхатига киритилган сайловчиларнинг ярмидан кўпи депутатни чақириб олишни ёқлаб овоз берган бўлса, депутат чақириб олинган ҳисобланади.

Агар овоз берувчилар рўйхатига киритилган сайловчиларнинг ярмидан ками чақириб олишни ёқлаб овоз берган бўлса, шунингдек овоз берувчилар рўйхатига киритилган сайловчиларнинг ярмидан ками овоз беришда қатнашган бўлса, чақириб олиш рад этилган ҳисобланади.

Чақириб олишни ёқлаб ва унга қарши берилган овозлар тенг бўлган тақдирда депутат ўз ваколатларини сақлаб қолади.

Қонун бузилишига йўл қўйилганлиги сабабли округ комиссияси овоз бериш натижаларини ҳақиқий эмас деб топиши мумкин.

Овоз бериш натижалари овоз беришнинг эртаси куни округ комиссиясининг мажлисида аниқланади, баёнга киритилади ва тегишлича Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясига ёки халқ депутатлари маҳаллий Советига ёки унинг раёсатига (раисига) юборилади.

Марказий сайлов комиссияси, халқ депутатлари маҳаллий Советига ёки унинг раёсати (раиси) ўзига юборилган округ комиссиясининг баёни асосида 5 кунлик муддат ичида овоз бериш натижаларини қайд этади, ушбу Қонун бузилганлиги аниқланган ва овоз бериш натижалари ҳақиқий эмас деб топилган тақдирда такрор овоз беришни белгилайди. Такрор овоз бериш узоғи билан икки ҳафта муддат ичида ушбу Қонуннинг талабларига риоя этилган ҳолда ўтказилади.

Ўзбекистон Республикаси халқ депутатини чақириб олиш бўйича овоз бериш якунлари тўғрисида Марказий сайлов комиссияси Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашини ёки унинг Раёсатини хабардор қилади.

Башарти, овоз бериш натижасига кўра халқ депутати чақириб олинган бўлса, депутатни чақириб олиш бўйича овоз бериш якунлари рўйхатга олинган пайтдан бошлаб унинг ваколати муддатидан олдин тугатилган ҳисобланади.

10-модда. **Овоз беришни ўтказиш билан боғлиқ харажатлар**

Депутатни чақириб олиш масаласи бўйича овоз беришни тайёрлаш ва ўтказиш билан боғлиқ харажатлар тегишлича республика ёки маҳаллий бюджет ҳисобидан қопланади.

Корхоналар, муассасалар ва ташкилотлар, давлат ва жамоат идоралари овоз беришни тайёрлаш ва ўтказиш учун зарур бинолар ҳамда жиҳозларни тегишли комиссиялар ихтиёрига берадилар.

Чақириб олиш масаласи қўзғатилган депутат сайловчилар билан учрашув ўтказадиган давр учун ўз аризасига биноан ишдан бўшаб туради, унинг харажатлари тегишинча республика ёки маҳаллий бюджет ҳисобидан қопланади.

11-модда. **Ўзбекистон Республикасида халқ депутатини чақириб олиш тартиби тўғрисидаги Ўзбекистон Республикаси қонуни бузилганлиги устидан шикоят қилиш**

Ушбу Қонун бузилганганлиги ҳақидаги аризалар ва шикоятларни тегишли округ комиссияси кўриб чиқади. Башарти, улар устидан шикоят қилинганида Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси, халқ депутатлари тегишли маҳаллий Совети ёки унинг раёсати (раиси) улар юзасидан узил-кесил қарор чиқаради.

Қонун лойиҳасига доир мулоҳаза ва таклифларингизни 1992 йил 15 январига қадар қуйидаги манзилга юборишингизни сўраймиз:
700008, Тошкент шаҳри, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши, Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари қўмитаси.

Юнус Абдусатторов номини Жиззахдаги 23-автокорхонада каттаю кичик ҳурмат-эҳтиром билан тилга олади. Негаки, у 16 йилдан буён йўл ҳаракати қоидаларига қатъий риоя этган ҳолда ҳайдовчилик касбини ардоқлаб келмоқда.

СУРАТДА: **моҳир ҳайдовчи Юнус Абдусатторов.**

Умарали ХУШВАҚТ олган сурат.

Ишбилармон кишилар

ОЗОД МЕҲНАТ ҲОРИТМАС

Маматисоқ отани Яккатут қишлоғида етти ёшдан етмиш ёшга қадар ҳамма танирди. У кўпчиликнинг ҳожатини чиқарадиган обжувозчи эди. Ота эртадан кечгача тер тўкиб ишласада, рўшнолик кўрмади. Қатағон йиллари уни бой авлодидан деб билишди. Рўзғорини учма-уч тебратишга етаётган насибасини, орттирган уч-тўрт қоп дондунини текин даромад ҳисобладилар. Оқибат бошига қора кунлар тушди.

Маматисоқ ота элнинг оғир кунига яраб ишонч орттирган экан. Турли маломатлардан сўнг яна ишини давом эттирди. Аммо замон экан, обжувозчининг қўлини калта қилиб қўйди.

Қобилжон отанинг кенжа ўғли. Избоскан районидаги Шермат Юсупов номли жамоа хўжалигида бош электромонтёр бўлиб ишларди. Ўтган йилнинг сентябрь ойида дабдурустдан жамоа раиси Акрамжон Йўлдошев ҳузурига кирди.

— Раис, — деди у бироз қизиққонлик билан, — фермер бўлмоқчиман. Ер беринг. Давлатдан қарз олиб мол боқаман.

Кутилмаган таклиф раисни ўйлантириб қўйди. Ахир хўжаликнинг тузуккина мутахассиси қўлдан кетаяпти. Қолаверса, ўнта-йигирмата молни боқишнинг ўзи бўлмайди. Бирор кор-ҳол бўлса эт ҳам, тирноқ ҳам оғрийди. Раиснинг иккиланаётганини сезган Қобилжон дадиллашди:

— Чўчийдиган жойи йўқ. Чорвачиликда кўзимиз пишган. Қолаверса, Марҳаматхоннинг ишбилармонлигини биласиз. Болаларимиз ҳам қўл-қанот бўлиб қолди...

Ниҳоят жамоа хўжалиги билан шартнома тузилди. Келишувга мувофиқ унга 5 гектар ер ажратилди. Давлат хазинасидан 20 минг сўм пул олди. Бозорга бориб дидига маъқул келган сигирлардан 8 тасига харидор бўлди. Бироз ўтгач у кичик фермани кенгайтириш пайига тушиб қолди.

Баҳорда экилган емиш мўл бўлди. Чорвадан ортганини аҳолига ҳам сотди. Оз эмас — 50 тонна. Имкониятни бой бермай бўшаган жойларга маккажўхори экди. Деҳқончилик қилди-ю, фермернинг дили оғриди. Сабаб: ер захкаш экан, маккажўхорининг авжи бўлмади. Хўжалик бошқарувига таклифини айтди.

— Маккажўхорининг унуми бўлмайдиган майдонга шоли экайлик. Аҳолига ҳам сотамиз, хўжаликка ҳам берамиз. Тушган маблағга ем харид қилиш мумкин.

Фермер айтган гап рисолага тўғри келмас экан чоғи, юқоридагилар унинг оғзини ёпди. Амалдаги шартномага зид эканлигини рўкач қилдилар.

Дарвоқе, фермани кенгайтириш хусусида. Қобилжон миниб юрган гижинглаган отини тузиккина пуллади. Унга трактор ҳам бўлаверади. Ерга ишлов беради, турли юмушига ярайди. Отининг пулига эса орқа-ўнгини бутлаб олиши мумкин. Қарангки, унинг кўзлаб юрган режаси бор экан. Яна 5 та говмиш сотиб олди. Энди сигирлар бош сони 13 тага етди.

Ишлар юришиб кетди. Қобилжоннинг турмуш ўртоғи Марҳаматхон қишлоқ амбулаториясида ҳамшира. Қўли чаққон аёл. Сигирларни ўзи соғади. Улгурмай қолганида Қобилжон ёрдам беради. Ажабланманг. Фермернинг ҳаёти шу. Уларга ғойибдан мадад келмайди. Ҳамма нарсага ўзлари улгуришлари керак. Қолаверса молбоқар Авазбек бор. Дилшодбек Тўхтабоев эса иш юритувчи. Хўжаликнинг кирим-чиқимини ҳисоб-китоб қилади. Ўн бир ойлик якунга кўра 17 тоннага яқин сут топширилибди. Бу жамоа хўжалигининг ишлаб чиқарган маҳсулотнинг ўндан бир улушига тенг. Бошқача айтганда, ҳар куни 140-150 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олинмоқда.

Ҳозир фермер ҳисобидаги қорамоллар сони 25 тага етди. Шубҳасиз, юмушлар ҳам кўпайди. Аммо улар ҳаммасига улгуришаяпти. Энг муҳими ишга иштиёқ баланд.

Фозилжон ШОДМОНАЛИ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БЕКОБОД ПИШЛОҒИ

ЯНГИҚЎРҒОН. «Бекобод» давлат хўжалигида янги иш бошлаган пишлоқ цехининг дастлабки маҳсулоти ҳаммага манзур бўлди.

ПИШЛОҚ режадан ортиқча соғиб олинаётган сутдан тайёрланаяпти. Хўжалик чорвадорлари 1991 йилги сут тайёрлаш режасини 9 ойдаёқ бажаришганди. Сўнгги чоракда тайёрланган сут пишлоқ пиширишга ишлатилаяпти. Ҳозиргача 1 тоннадан зиёд сутдан шу мақсадда фойдаланилди. Бу даромадни икки ҳисса оширди. Ҳозир цехда қайта ишланган сутдан бринза, қаймоқ олиш мўлжалланаяпти.

Т. СУЛАЙМОНОВ.

ТАНЛОВ

Шахсий мулоҳазалар

Қайсидир йили Лениннинг юз йиллиги нишонланди. Шу муносабат билан кўрсатмалар кўп бўлди. Биттасини эслатаман: доҳий номи билан аталадиган хўжаликлар матбуотда, ҳеч бир йиғилишда танқид қилинмасин!

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Каримовнинг номзоди Ўзбекистон Республикаси президентлигига кўрсатилгандан сўнг Сурхондарё вилоят кенгашида бу ҳаракатни маъқулловчи ташаббускор гуруҳнинг йиғилиши бўлди. Ҳар ким ҳар нарса деди, халқ депутатлари вилоят ижрокомининг раиси, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати Тилло Менглиев бундай деди: «29 декабрга қадар газеталарда фисқу-фасод танқидий мақолаларни тўхтатиш керак. Сайлов ўтгандан сўнг бераверамиз!» Мен бу кўрсатмаларни ўта жиддийлик билан қалин дафтарига қайд этаётган вилоят рўзномасининг муҳарририга қарадим. У Тилло Менглиевичнинг бу кўрсатмасини бошини сарак-сарак қилиб эмас, лиқиллатиб ёзиб олмоқда эди: ана шундай арбобларнинг бевосита раҳбарлигида 29 декабрь куни Ўзбекистоннинг Президентини сайладик.

Халқ қандай бўлса, Президент ҳам шундай бўлади. Бундай айтганда Президент — миллатнинг байроғидир.

Дарвин Шўро мамлакатида туғилганида албатта халқ душмани сифатида қамалиб кетар, ҳатто уни тергов чоғи отиб ташлашлари ҳам мумкин эди. Чунки у танланиш табиий бўлмоғи керак дейди ва бу билан Шўроларнинг иш юритиш тадбирларини рад этади. Аслида бу — табиат қонуни. Дарвин бунақа ҳодисаларни ҳаммамиздан аввал эътироф этганлиги учун қонун ҳам унинг номига қолиб кетган.

Мамлакатни хонавайрон этган нарса ҳам Дарвин қонунларининг оёқ ости қилинганлигимикан, деб ўйлайман баъзан. Меҳнаткашдан бир қарич юқорида турадиган бригадирни, табелчини ҳам халқ ўзи сайлаб ололмайди-да. Халқ эмас, колхознинг раиси айтган одам бригадир бўлади. Халқ эмас, районнинг раҳбари — райком бова айтган одам раис бўлади. Халқ эмас, обком бобо айтган одам райком бобо бўлади. Халқ эмас, Горбачев бобо айтган одам обком бобо бўлади. Мамлакатни бошқаришнинг ана шундай тадбирлари охир-оқибат бизни абгор айлади.

Европани коммунистлардан озод қилган Гитлер ҳаволаниб Россияни ҳам «болшевизм балосидан» қутқаришга жазм этди ва ҳалокатта учради. Орадан шунча йил ўтиб, мана энди Россия ўзини-ўзи большевизм балосидан қутқарди.

Социализмни одамнинг ичи ачимайдиган бир мамлакатда синаб кўриш мумкин деганида Бисмарк бизни ўйлаганмикан? Йўқ, у аввало ўзининг халқини ўйлаган ва бунинг мутлақо ҳайрон қоладиган жойи йўқ. Чунки ҳар кимнинг жони ўзига ширин.

Социализм шароитида Дарвин таълимотига зид ҳолда биров бировни боқди ва шунинг учун яшашга ноқобил одамлар ҳам бир бало қилиб яшайвердилар. Шу тарифа яшашга ноқобил одамларнинг сафи кенгайиб кетди.

Бозор иқтисодиёти замонида ҳар ким ўзининг кунини кўриши керак. Яъни ҳеч ким ҳеч кимни боқмайди. Ваҳоланки, бизда бошқаларнинг ҳисобидан кун кўрадиган жуда катта армия бор ва биринчи навбатда ана шу армия наъра тортмоқда: «Бизга бозор иқтисоди керак эмас! Ҳамма нарса давлат мулки бўлиб қолсин! Брежнев замони яхши эди — яшасин саксонинчи йиллар!» Бу армиянинг қўли узун, мавқеи баланд. Ўзбекистон бу армиянинг нуқталаридан бири бўлиб қолди. Бозор иқтисодиётини бошлаб юбордилар, аммо мулк хусусийлаштирилгани йўқ! Бу — халқнинг пешонасида «ёнғоқ чақиш билан баробар. Яъни давлат корхонасида ишлаб чиқарилган маҳсулот чайқов нархида сотилмоқда. Бундан давлат бир тийин фойда кўрмаётган бўлса-да, бечора халқ талонзада бўлмоқда.

Жамиятнинг гули ҳисобланмиш ўртоқлар бир овоздан қичқирмоқдалар: «Очдан ўлсак ўламиз, аммо ерни хусусийлаштирмаймиз!» Чунки ер хусусийлаштирилса, улар ҳам ҳамма қатори меҳнат қилишига мажбур. Энг ёмони — мулк хусусийлаштирилса, миллионлаб ўғирлик қилишнинг ҳеч иложи бўлмай қолар экан! Чунки одам ўзининг уйига ўғирликка кирмайди-да!

Ислом Каримов хизматларининг беқиёс эканлиги маълум. Ҳозирча Ўзбекистонда одамлар тинч, тотув. Бунинг учун Каримовга раҳмат. Раислар оёқ тираб турсалар-да, халққа томорқа берилди. Бунинг учун ҳам Каримовга раҳмат. 29 декабрь куни унинг муваффақиятини таъминлаган омил ҳам ана шундан иборат.

Тожиддин РАЗЗОҚ.

• *Жамоатчилик муҳокамасига*

МУСТАҚИЛЛИК ВА ЎЗБЕК ЁЗУВИ МУАММОЛАРИ

Эркин ЮСУПОВ,
академик

ХАЛҚИМИЗ тарихидаги муҳим воқеа — Ўзбекистон Республикаси мустақиллиги референдуми, Президент сайлови билан боғлиқ тадбирлар ҳам ниҳоясига етди. Халқимизнинг хоҳиш-иродаси ила Президентлик лавозимига муносиб номзод Ислом Каримов сайланди. Бу ғалаба меҳнаткаш омманинг онги ошганлиги, ўз тақдирию истиқболига бефарқ қарамаётганининг ифодасидир.

1992—96 йиллар тараққиётимиздаги энг оғир, масъулиятли давр бўлади: жумҳуриятнинг иқтисодий асосини қайта қуришимиз, мустамлакачилик қолдиқларини ҳаётнинг ҳамма соҳаларидан таг-томири билан қўпориб ташлаб, янги мустамлакачилик ҳаракатларига нисбатан ҳушёр бўлиб туришимиз, шахсий, сиёсий, гуруҳий адоватларни ҳеч бўлмаганда беш йил четга суриб қўйиб, миллат манфаатлари ва жумҳуриятимиз мустақиллиги масалаларида қўлни қўлга бериб, бир ёқадан бош чиқариб ҳаракат қилмоғимиз зарур.

Ҳозирги бурилиш нуқтасида шахсий ёки гуруҳий манфаатлар йўлида, бирор мансабни эгаллаш мақсадида вазиятни оғирлаштиришга уриниш миллат ва тарих олдидаги кечириб бўлмас бир гуноҳдир. Ҳамма бутун кучини сарфлаб, ирода ва виждон билан ишламоғи керак. Четдан туриб нуқул танқидчилик билан шуғулланиш, оғир шароитда ишлаётганларга доим тош отиш, туҳмату бўҳтонлар ташкил этиш миллатимиз, истиқболимиз манфаатларига хиёнатдир. Тўрт-беш йил ичида «олтинчи бармоқ»ни ё кесиб ташлайлик, ёки маҳкамроқ қилиб боғлаб қўяйлик.

Ҳозирги пайт нафақат тарихий тараққиёт, балки миллий бирлигимиз, бирдамлигимиз учун ҳам буюк синов давридир.

Изчил ва оғишмай ҳал этиш зарур бўлган вазифалардан бири ўзбек тили тараққиётини тезлаштириш, уни тўлақонли давлат тилига айлантириш йўлида мавжуд имкониятлардан фойдаланишдир.

Ўзбек тилини ривожлантириш борасида сўнгги йилларда қатор ишлар қилинди ва қилинмоқда. Лекин уларни ҳали етарли деб бўлмайди. Баъзи жойларда бу масалага эътибор сустлашиб кетгани, бошқа миллатларнинг вакиллари давлат тилини ўрганишга эътибор беришмаётгани, иш юритиш ҳам кўпинча рус тилида олиб борилаётгани кўзга ташланмоқда. Бу ишларда ҳам шошма-шошарликка йўл қўйиб бўлмайди, албатта. Давлат тили ҳақидаги қонунда белгиланган тадбирларни ўз вақтида бажаришга ҳаракат қилиш ҳаммамизнинг бурчимиздир.

Етарли эътибор берилмай келинаётган муаммолардан бири алифбо масаласидир.

Ўзбек тилига давлат мақоми бериш ҳақидаги қонунда тилимизда қўлланилаётган ҳозирги алифбони ўзгартириш кун тартибига қўйилмаган. Лекин бу муҳим масалага эътиборсизлик билан қарасак, ўзбек тилини кенг ривожланиш, фонетик хусусиятларини тўла ифода этиш имконидан маҳрум қилиб қўямиз. Менинг қатъий хулосам шундан иборатки, ҳозирги кунда ўзбек тилида қўлланилаётган алифбо она тилимизнинг фонетик хусусиятларини, талаффуз имкониятларини ифода этишга мос келмайди, унинг тараққиётини чеклаб қўяди.

Рус ёзувига асосланган алифбо она тилимизнинг ўзига хос кўп томонларини ифода эта олмаслиги ўзбек тилини ўрганмоқчи бўлган бошқа миллат вакиллари учун ҳам кўплаб қийинчиликлар туғдирмоқда.

Тил — инсон фикрининг ифодаси. Биз ҳаётнинг турли соҳаларига оид фикр-мулоҳазаларимизни тил орқали ифодалаймиз. Тил жамиятда яшовчи кишиларни бир-бири билан боғлаб турувчи воситалардан бири ҳамдир. Ишлаб чиқариш ижтимоий жараёнга айланишида ҳам тилнинг ўрни ниҳоятда катта. Шундай экан, ёзма нутқнинг пойдевори ҳисобланмиш алифбо масаласини бу муаммолардан четга суриб қўйиб бўлмайди. Алифбонинг пухталиги тил орқали ифода этилаётган фикр ва мулоҳазаларнинг тўла, аниқ, ифодали бўлишига имкон беради. Демак, алифбо тил тараққиётининг, тозалигининг, ижтимоий ҳаётдаги моҳияти ортиб боришининг муҳим омилларидандир.

Дунёдаги тилларда кўплаб алифболар қўлланилади. У асрлар давомида шаклланиб, ривожланиб, тилнинг фонетик хусусиятларига мослашиб борган. Маънавий тараққиётнинг асосий омилларидан бири тилни алифбога эмас, балки алифбони тилга мослаштиришдир. Алифбо масаласини тилнинг хусусиятларию имкониятларини ҳисобга олмай ҳал этиш — маънавий ҳаёт соҳасидаги зўравонлик, субъективизм ва волюнтаризмнинг ўзгинаси.

Инсониятнинг тарихий тараққиётига назар ташласак, алифболар ўзгариб турганини кўрамиз. Лекин бу ўринда ҳамма вақт тил янги алифбога эмас, аксинча, алифбо мавжуд янги тилга мослаштирилган. Акс ҳолда, тил тараққиёти йўлида яхши имкониятлар эмас, балки янги ғовлар кўндаланг турган бўлур эди.

Ўрта Осиёда араб алифбоси ислоҳ қилинганида ҳам маҳаллий тилларнинг фонетик ва бошқа хусусиятлари ҳисобга олинди. Туркияда лотин алифбоси қўлланила бошланганида ҳам шу тил хусусиятлари эътиборда тутилиб, алифбога қатор ўзгартишлар киритилди.

Тил тараққиётида алифбони ўзгартиришнинг икки сабаби бор: бири — мавжуд алифбо имкониятлари тил тараққиётидан орқада қолгани, унинг янги босқичдаги талабларига жавоб бера олмагани; иккинчиси эса бир миллат, халқ, мамлакат бошқалар томонидан забт этилиб, маҳаллий маданиятлар зўрлик билан таъқиб этилишидир.

Мустақил, ўз эътиқодию маданиятига содиқ миллатлар ўз ёзувида қандай алифбога асосланиш масаласини бошқалардан илтифот сифатида сўраб олмайдилар, балки маънавий эҳтиёжлари даражаси нуқтаи назаридан ўзлари ҳал қиладилар.

Бир томирнинг турли шохлари сифатида шаклланган туркий тилларнинг бири бўлган ўзбек тили ҳам ўз тараққиёти жараёнида турли алифболарга асосланиб келди. Тилимизда ёзилган дастлабки ёдномалар ўрхун-енисей ёзувларига асосланди. Ундан кейин Ўрта Осиёда сўғд, хоразм ёзувлари шаклланди. Араб истилолари даврида эса маданиятнинг таркибий қисми бўлган сўғд, хоразм ёзувлари бутунлай барбод бўлди, шу алифболар орқали ифода этилган тиллар ҳам йўқотилиб, «ўлик тиллар»га айланиб қолдилар. Ҳозир хоразм, сўғд ёзувларини фақат археологик қазилмалар вақтидагина учратишимиз мумкин. Буюк мутафаккир Абу Райҳон Берунийнинг ёзишича, араб истилочилари ўз таъсирларини ёйиш учун Ўрта Осиёдаги барча қадимий маданият намуналарини, ёзувларни, динларни, уларни билган кишиларни ҳам йўқотиб юбордилар.

Араб алифбоси VIII асрдан бошлаб XX аср бошларига қадар Ўрта Осиёдаги асосий, ягона алифбо бўлиб қолди. Барча илмий, маданий, адабий, диний асарларни ижод қилишда шу ёзув қўлланилди.

20-йилларнинг ўрталарига келиб Ўрта Осиё халқларининг ёзуви лотин алифбосига ўтказилди. Бу жараён зўравонлик асосида бўлмади. Маҳаллий тилларнинг фонетик хусусиятлари ҳисобга олинган ҳолда лотин алифбосига қатор ўзгартишлар киритилди. Ана шу алифбо бирор бир жиддий қаршиликсиз халқ орасида ёйилди ва маънавий маданиятимизнинг таркибий қисмига айланиб кетди. Лотин алифбоси Ўрта Осиё халқлари орасида тез тарқалиши сабаблари сифатида унинг маҳаллий тилларнинг фонетик хусусиятларига анча мос келиши, шу ёзувни қўллаш билан кишиларни саводхон қилиш анча енгиллашгани, жаҳон фани ва маданиятига яқинлашиш имкониятлари юзага келганини кўрсатиш мумкин.

20-йиллар охири ва 30-йилларда ўзбек олимлари ҳамда ёзувчиларининг асарлари ҳам лотин алифбосида ёзилди. Бу ҳол миллий-маънавий тараққиётга бевосита катта таъсир кўрсата бошлади. Ана шу алифбода ёзган олимлар, ёзувчилар, шоирлар ўзларини худди сувда сузиб юрган балиқдек ҳис қилар эдилар. Умуман олганда, лотин алифбосига ўтиш ўзбек тилидаги бой имкониятларни тўлароқ ифодалаш, уни ривожлантириш йўлларини кенгайтирди.

40-йилларнинг бошларига келиб атиги 15—18 йил қўлланилган лотин ёзувидан бирор асосли сабаб ва эҳтиёжсиз рус имлосига, яъни кириллицага ўтиш бошланди. Бу 20 йил давомида ўзбек тилида қўлланилган учинчи алифбо эди.

Ўша вақтлардаёқ криллица ўзбек тилининг фонетик хусусиятларига тўғри келмаслиги, бу тадбир бутун бошли миллатларни яна бир марта саводсиз қилишдан бошқа нарса эмаслиги ҳаммага аён эди. Бу ишга ҳисса қўшган олимлар кириллицага ўтиш сиёсатини қандай эътиқод ва виждон билан қувватлаганликларини билмайман. Ҳозирги шароит заминида туриб, ўша оғир йилларда қилинган ишларга «қаҳрамонларча» баҳо бериш ҳам хато бўлур эди. Социалистик қурилишнинг ўша даҳшатли йилларида ҳам кишилар сиёсий тазйиқ ва найрангбозликларнинг қурбони бўлганлар.

Ўзбек ёзувини кириллицага ўтказиш бутун мамлакатда кўп вақтлар давомида олиб борилган руслаштириш сиёсатининг таркибий қисми эди. Янги алифбо асосида таълим олган ёшлар рус тилини, маданиятини тезроқ эгаллашар, аммо ўз она тили, миллий-маънавий қадриятларидан узоқлашар эдилар. Бу ҳол миллий тилимизнинг кучсизланишига олиб келди. Маълум йиллар давомида ота-оналар ўз болаларини рус тилида ўқитиш, рус тилини мукаммал билишини афзал кўра бошладилар. Ота-оналар ва болалар ўртасидаги мулоқотда ҳам рус тили асосий ролни ўйнай бошлади.

Ўзбек алифбоси сифатида кириллица қабул қилинганидан кейин янги ёзувга маълум ўзгаришлар ҳам киритилди. Янги алифбога ўзбек тили фонетикасига хос бўлган «Ў», «Қ», «Ғ», «Ҳ» сингари ҳарфлар киритилди. Лекин бу ҳоллар ҳаммаси кириллица ёзувини ўзбек тилининг ўзига хос бой фонетик хусусиятларини акс эттира оладиган ёзувга айланишига олиб келмади. Лотин имлосидаги «С», «П» сингари ўзбек фонетикасига хос ҳарфлар янги ёзувдан жой олмади. Натижада тилнинг фонетик, талаффуз хусусиятларини сақлашда, баъзи сўзларни ёзиш ва ўқишда қатор қийинчиликлар туғилди. Ўзбек тилини ўрганаётган кишилар ҳам баъзи сўзларни тўғри талаффуз қила билиш имкониятидан маҳрум бўлиб қолдилар.

Ўзбек ёзувининг стилистик услубларида ҳам жиддий қийинчиликлар келиб чиқди. Лотин алифбосидаги «Ц» ҳарфи «нг» тарзида икки ҳарф билан алмаштирилди. «BULIП» сўзи «бўлинг» тарзида ёзилиши ҳам ўзбек тили хусусиятлари ва имкониятларини бузишдан бошқа нарса эмас эди. Баъзи сўзларнинг маъносини тушуниш борасида ҳам ноаниқликлар келиб чиқди. «Биринчи томдан кейин...» деган сўзни ўқиганда уйнинг томи ёки нашр этилган асарнинг томи эканлигини аниқлаш ҳам қийин бўлиб қолди.

Бундай масалаларга холис баҳо беришни тилшунос олимларга ҳавола қиламан.

Хулоса қилиб айтганда, мустақиллик қўлга киритилиб, эски миллий сиёсатга чек қўйилганидан кейин бизга сунъий равишда киритилган кириллицанинг ҳам умри тугамоғи зарур.

Бу борада қардош Озарбайжон, Молдова жумҳуриятлари лотин алифбосига ўтиб, ижобий намуна кўрсатдилар. Лотин алифбосига ўтиш бизга энг яқин, қардош, жондош мамлакат бўлган Туркия билан ҳар томонлама алоқаларни яхшилашга ҳам хизмат қилади.

Лотин алифбосига ўтиш орқали нималарга эришиш мумкин?

Биринчидан, лотин алифбосини ўзлаштириш осон, у ўзбек тилининг фонетик хусусиятларига, юксалиш эҳтиёжларига тўла мос келади.

Иккинчидан, лотин алифбоси орқали дунёда энг кўп тарқалган тилларни, биринчи навбатда инглиз тилини тезроқ ўзлаштириш мумкин.

Учинчидан, жаҳондаги асосий илмий адабиётлар, тиббиёт, доришунослик, техникага оид асарлар, рақамлар — ҳаммаси лотин алифбосида ёзилган. Шу алифбони билган барча мутахассислар, тижоратчиларнинг хорижга чиқишлари, ўз муаммоларини ҳал этишлари ҳам қулай бўлади.

Тўртинчидан, жаҳондаги барча алоқа воситалари, телефакс, телекс, компьютерлар, ҳисоблаш машиналари ҳам лотин алифбоси асосида ташкил этилган. Халқаро алоқаларимиз тобора кенгайиб бораётган ҳозирги даврда бу муҳим масалани ҳам эътибордан четда қолдириб бўлмайди.

Кириллицадан лотин алифбосига ўтиш маълум қийинчиликлар туғдиради, албатта. Ўтмиш хатоларини такрорламаслик учун бу масалани аста-секин, қадам-бақадам ҳал этиш мақсадга мувофиқ бўлур эди. Биринчи навбатда ёшларга лотин алифбосини ўргатишни кенг йўлга қўйиш, баъзи рўзнома ва журналларни чиқариш мақсадга мувофиқдир. Бунинг учун бир неча йил керак, чунки янги алифбога ўтиш жуда кўплаб маблағ сарфлашни талаб қилади. Бу масалаларнинг ҳаммасини ҳал этиш, барча дарсликларни қайта чиқариш, нашриётларни қайта қуриш учун маблағларимиз ҳам ҳали етарли эмас.

Ҳозирги вазифа 4—5 йил давомида ҳамма таълим-тарбия ўчоқларида ёшларга лотин алифбосини ўргатиш ва имкониятга қараб шу алифбо асосида дарсликлар чиқаришдир.

Маданий меросимиз, дин тарихи ва назариясини ўрганиш, араб давлатлари билан алоқаларни яхшилаш учун зарурият ва эҳтиёж бўлган жойларда араб алифбосини ўқитишга ҳам эътибор бериш керак. Бироқ бу масалага узоқни ўйламаслик асосида келиб чиққан қарашлар заминида ёндашиб бўлмайди.

Агар истиқболимизни бутун жаҳон ижтимоий ва маданий тараққиёти билан боғлаб қарасак, лотин алифбосига ўтиш ўзбек тили, маданияти, жумҳурият истиқболини таъминлашнинг зарур шартларидан биридир. Ҳар ҳолда мен шундай деб ўйлайман.

Ўзбек алифбосининг ҳолати ва тақдири масаласи жумҳурият Олий Кенгашида кўриб чиқилса анча мақсадга мувофиқ бўлур эди.

Бу муҳим муаммони тарихи, маданияти яқин, истиқболи туташ бўлган Ўрта Осиё жумҳуриятлари ва Қозоғистон билан биргалашиб, келишиб ҳал қилмоқ керак.

Ушбу кичик мақолада айрим фикрларимни айта олдим, холос.

Маънавий камолотимизнинг жонкуяри бўлган бошқалар ҳам шу масала юзасидан ўз фикрларини билдирсалар, беҳад хурсанд бўлур эдим.

Таклиф

УЛУҒЛАРИМИЗНИ НЕГА ҚАДРЛАМАЙМИЗ?

«ХАЛҚ сўзи» рўзномасининг бош муҳарририга!

Сизга ушбу хатни Қибрай районидаги «Лимончилик» жамоа хўжалиги Яланғоч қишлоғи аҳолиси, жумладан 90 дан ортиқ уруш ва меҳнат фахрийлари, 100 ёшдан ошган қарияларнинг таклиф, илтимослари бўйича ёзаётирмиз.

Шу ерда туғилиб ўсган, инқилоб даврида ва 1935-38 йилларда бегуноҳ қатл этилиб кетган давлат арбоблари, етук шоиру ёзувчиларни кўп марта кўрган, суҳбатлашган кексалар тилак-истакларини дилларида алам билан рўзномангизга ҳавола қилмоқчилар. Дарҳақиқат, уларнинг таклиф ва истаклари ниҳоятда тўғри. Айтайлик, ёш умрини Ўзбекистон учун фидо қилган Файзулла Хўжаев номи четда қолиб, у кишига яшаган даҳа Куйбишев номи билан аталса, адолатданми?

Луначарскийнинг кимлигини яхши биламиз. Лекин у ўз номига қўйилган кўчада бирон марта бўлганмикин? Ваҳоланки, Абдулла Қодирий ижод қилиш учун Бўстонлиққа пиёда чиқиб кетаётганларини кексаларимиз кўп кўришган ва суҳбатлашган эканлар. Шунинг учун ҳам бу кўркам кўча номини етук ўзбек ёзувчиси Абдулла Қодирий номига қўйишни сўраймиз.

Яна бир мулоҳаза. Пушкин номли энг кекса, файзли кўчани шу ерда истиқомат қилган Усмон Носир номига қўйиш керак деб ўйлаймиз. Горький ўзи қаерда яшаган, энг кўркам тарихий кўча нима учун бу одамнинг номида бўлади? Энг ибратли ва тарихий мазкур кўчани Чўлпон номига қўйилишини улуғ зотни кўрган қариялар илтимос қилишмоқда. Чўлпон номли мактабда 1930-34 йилларда шахсан мен ўқиганман, нега энди шундай зотнинг номини улуғламас эканмиз?!

Шаҳарнинг марказий кўчаларидан бири Гоголь номи билан аталади. Кексаларимиз айнан шул кўчани жумҳурият учун жонини фидо қилган Фитрат номи билан аталишини талаб қилишмоқда. Ушбу юқорида номи кўрсатилган азизлар бирор кун роҳат кўрмай, туҳматга учраб бевақт ўтиб кетишди.

Лаоқал шу зотларнинг арвоҳларини хушнуд этайлик. «Сиз бизнинг тилак-истакларимизни муштарийлар муҳокамасига етказинг, халқ нима деркин», деб ушбу хатни ёзишни бизга топширишди.

Табаррук одамларнинг хоҳиш-иродасини «Халқ сўзи»га етказувчилар:

Зайниддин ҲОЖИ ФАХРИДДИН ўғли,
Ўзбекистон Фанлар академиясининг фахрий академиги.

Каттахўжа МАҲМУДХЎЖАЕВ,
Яланғоч маҳалла комитети раиси, уруш ва меҳнат фахрийси.

КОРХОНА КАФОЛАТ БЕРМОҚДА

ШОВОТ дон маҳсулотлари комбинатида ишлаб чиқариш биноларини тубдан таъмирлаш ва технологик ускуналарни янгилаш жараёни бошланди. Эътиборли жиҳати шуки, таъмирлаш даврида маҳсулот ишлаб чиқариш кўпайиб боради. Малакали ишчиларнинг етук авлоди тарбиялаб етиштирилгани, механизмлар, асбоб-ускуналарнинг унумли ишлаши тайёрланаётган ун ва гуруч сифатининг яхшиланишига олиб келмоқда. Айни пайтда ишга муносабат ҳам яхшиланмоқда. Жамоага қилинаётган ғамхўрликлар бунинг боисидир. Жумладан, бу ерда ҳар бир ишчининг ойлик маоши 1991 йил бошида 280 сўмга, йил ўрталарида 400 сўм, ҳозир эса 550 сўмга етказилди, январь ойида 700 сўмдан ошади. Бу омиллар таъмирлов даврида ҳам иш суръати барқарор сақланишига кафолат беради. Кейинги бир йил ичида корхонанинг ишлаб чиқариш қуввати 40 фоиз ортди.

Яқин йиллар ичида Хоразм вилоятида буғдой етиштириш 2,5-3 ҳисса кўпаяди. Ғалла етиштирувчи республикалардан ташиб келтириладиган дон миқдори ҳам ошади. Демак, корхонадаги таъмирлов ишлари маҳсулот етиштиришни кўпайтириш истиқболлари билан чамбарчас боғлиқ.

МЕВА ИСРОФ БЎЛМАЙДИ

Қўқондаги «Большевик» заводи жамоаси консервалаш олдидан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини турли микроблардан тозалаб берувчи янги «Автоклав» дастгоҳларини ишлаб чиқара бошлади. Бу дастгоҳлар сифати, ишлаб чиқариш қуввати жиҳатидан ҳозирданоқ кўпчиликка манзур бўлмоқда. Улар асосан кичик корхоналар, шунингдек колхоз ва совхоз ҳудудларида барпо қилинаётган консерва цехларида жуда қўл келади.

Корхона усталари истеъмолчиларга ҳозиргача 153 та шундай дастгоҳ етказиб беришди. Йил охиригача яна 50 та дастгоҳ ишлаб чиқариш мўлжалланаяпти.

ҒИШТ заводи қуришни хоҳлайсизми! Эҳтимол, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини қайта ишлайдиган кичик консерва цехи барпо этишни истарсиз! Шундай ниятингиз бўлса, муҳтарам тадбиркорлар, «Тошкент муҳандислар клуби» фирмасига мурожаат қилинг. Бу ерда иқтидорли мутахассислар гуруҳи фаолият кўрсатаяпти. Улар сизга зарур дастгоҳларни ғоят қисқа муддатда тайёрлаб беришади. Корпорациянинг манзилгоҳи: Тошкент мотор заводи.

СУРАТДА: бош технолог В. Воротников, серияли машиналар ишлаб чиқариш бюросининг раҳбари Ю. Прокопьев ва конструктор С. Малахов келгуси режалар хусусида суҳбатлашмоқдалар.

В. МИЛЕНЬКИЙ олган сурат.

КЎП ҚАВАТЛИ УЙДА... ТАНДИР

Андижоннинг учинчи даҳасидаги 24-уйда яшовчилар бозордан нон харид қилмайдиган бўлдилар — улар бўрсилдоқ нонларни ўзлари ёпишмоқда.

Нон савдосида узилиш бошланиши биланоқ ҳовлидаги айвон остида ҳашар йўли билан тандир қуришди. Кўп квартирали уйда яшовчи бекалар бувиларининг нон ёпиш усулларини эслашди, ўз кўникмалари ҳам иш берди. Биргалашиб нон ёпа бошлашди.

24-уйда яшовчиларнинг фикрича, улар тандир туфайли магазинлар олдида навбат кутиб туришмаяпти. Кўпчилик бўлиб тандир қуриш ва нон ёпиш бозор нархига таъсир қилишини тажриба кўрсатди.

КИЧКИНТОЙЛАРГА ТУҲФА

Механизациялашган колхозлараро 105-кўчма колонна меҳнаткашлари Андижон районидаги Энгельс номли сабзавотчилик давлат хўжалигида 280 ўринли болалар боғчасини қуриб беришди. Гарчи у андоза асосидаги лойиҳага биноан бунёд этилган бўлса-да, бинокорлар унинг ташқи кўриниши ўзига хос бўлиши учун ҳаракат қилдилар, ўйин хоналари ва ётоқхоналарни чиройли безадилар, ҳовлидаги спорт майдончаси ҳам киши кўзини қувонтиради. Давлат хўжалиги раҳбарияти эса ўз ишчиларининг фарзандлари учун жуда қулай, мебеллар сотиб олди.

ЧИҚИНДИДАН ҚУРИЛИШ ХОМ АШЁСИ

ҲОЗИР уй-жой қурилиш миқёси кун сайин кенгайиб бораётгани сир эмас. Бинокорлик ашёлари эса тақчил. Айниқса, томга ёпиладиган тунука, шифер топилмайди.

Ана шуни ҳисобга олган «Сино» ижара корхонаси холодильниклар орқа деворига ишлатиладиган металлнинг чиқиндиларидан черепица ишлаб чиқара бошлади. Бу қурилиш ашёси корхонанинг «Элма» дўкони орқали йилига 25 минг квадрат метр миқдорда сотувга чиқарилади.

Руҳият олами

ПАРИЛАРДАН ИЛҲОМ ОЛАМАН

Мен Зиёда Ғайбуллаевани талабалик йилларидан бери танирдим ва истеъдодли шоира сифатида тан олардим. Ёзувчилар уюшмаси аъзолигига ҳам бирга тавсия этилгандик. Лекин... 1984 йилнинг сентябрь ойида Ўзбекистон жумҳурияти Ёзувчилар уюшмаси котибиятининг Самарқандда ўтказилган сайёр йиғилишига Зиёда қатнашолмасдан қолганди. Нега?

Яхшиси, бу саволга Зиёданинг ўзи жавоб берсин.

— Ўша йиллари Қўшработ ноҳиясининг «Истиқбол сари» рўзномасида адабий ходим бўлиб ишлардим. Ногаҳонда ҳаёт, одамлар кўзимга ғайри-табиий кўрина бошлади. Кўз ўнгимда ҳар хил рангдаги қасрлар, эртаклардагидек гўзал маликалару баҳодир йигитлар намоён бўларди. Муҳарриятга ишга келсам, хонамда ёнма-ён бир аёл ўтирарди. Мен ундан кимлигини сўраганимда, «мен шоира Нодирабегимнинг руҳиман», деб жавоб қиларди. Дунёнинг менга ажабтовур бўлиб кўриниши «руҳий касалланган» деган тамғани олиб келди. 1987 йилгача жуда кўплаб психотерапия докторларининг назоратида бўлдим. Улар мени «соғайтириш» учун «қўлидан келган барча чоралар»ни кўришди. Афсуски, уч йил давомида олган дори-дармонлар бефойда бўлгани, улар саломатлигимга зиён экани энди аён бўлмоқда.

— Атрофингиздаги одамлар кўрмаган ва сезмаган нарсаларни сиз кўра олишингиз, суҳбат қуришингизнинг боиси касалликка чалинганингизми?

— Тўғрисини айтсам, бунақа ҳодисалар анча аввал бошланганди. У пайтда 8-синфда ўқир эдим. Ёзда Пойариқ ноҳиясидаги Калинин номли жамоа хўжалигида яшовчи тоғамнинг дала боғидаги чайласида тоғам, янгам ва мен ўтирардик. Вақт хуфтондан ошганда осмондан оқ нур тушиб келаётганлигини кўрдим. Нур бирданига қанотли қизга айланди. Мен тоғам билан янгамга осмондан қанотли қиз тушиб келаётганлигини айтишга оғиз жуфтлашимни биламан, қандайдир қудратли куч мени чайладан 15-20 қадамча нарига улоқтириб юборди. Мени ўз ҳолимга келтиргунларича ота-онам оллоҳдан мадад истаб, қанчадан-қанча азайимхонлару момоқўшночларнинг эшигига қатнашган экан.

— Зиёда, сиз «телбалар олами»га ўтганингиздан сўнг бизнинг ҳақиқий дунёга қайтишингиз қийин бўлмадими?

— Қийин бўлганда қандоқ. Менинг эл сафига қўшилишим кимлар учун кулгили, кимлар учун сеҳрли бўлди. Мен докторлар назоратида туриб шифо излаяпману, ўзимнинг ҳам доктор бўлгим келиб қолди. Уйда ёки касалхонада ётсам ҳам тўғридан-тўғри беморлар ёнига бориб сизни даволайман, деб оёғимни тираб олардим. Бир гал жарроҳлик столига ётқизишмоқчи бўлган бир аёлга «сизга жарроҳлик тиғини уришмасин, сизни укол билан даволаш мумкин», дегандим. Ўшанда сўзим ҳақиқат бўлиб чиққан. Шифохона беморлари орасида ўралашиб, уларнинг дардию давосидан башорат қилиб юришимни эшитган момойлар мендаги «руҳий касаллик»нинг чорасини топгандек бўлишди. Эл орасида танилган Ўролой, Ашир қўшночлардан қўл олишни маслаҳат бердилар. Айтганларини бажардиму енгил тортиб, танамдаги беҳушов оҳир бир ёввойи кучни йўқотгандек бўлдим. Шундан сўнг иштихонлик бинурчи Ҳусан Муродовдан ҳам фотиҳа олдим.

— Энди соғлиғингиздан шикоятингиз йўқми?

— Йўқ десам бўлади.

— Парилар ва илоҳий руҳлар ҳам сиздан йироқлашгандур?

— Йўқ! Улар билан ҳар дақиқада биргаман. Ҳар куни кечаси атрофга сокинлик тушганда руҳлар билан суҳбат қураман. Улар самодан турли хил кўриниш ва қиёфада учиб келадилар. Айниқса, оқ либосли, турли бўй-бастли бобойлар, мовий кийимдаги соҳибжамол йигит, пушти-қизил рангли кўйлак кийган гўзал қиз мени кўп «безовта» қилади. Ҳаммадан ҳам қиз билан суҳбатлашишни яхши кўраман. У шунчалик гўзалки, менимча, ер юзида ундан чиройлиси топилмаса керак. Унинг либоси жуда узун. Баъзан ёнимга шифокор қиёфасидаги кишилар келишади. Улар менга беморларни даволаш сирларини ўргатадилар...

— Ҳозир қайси касалликларни даволаш сирларини биласиз?

— Бош оғриғи, бош айланиши, қон ҳаракатининг ўзгариши, юрак-қон томирларидаги ўзгаришлар, оёқ оғриғи, ички аъзолар — жигар, ўтхалта, буйрак касалликларини даволай оламан. Руҳий касалликка чалинганларнинг бошланиш даври бўлса ўз ҳолига қайтараман. Ўзимни мақташ ва илоҳийлаштириш ниятим йўқ. Айтишим лозимки, фақат вилоятимиз эмас, Қозоғистон, Тожикистон жумҳуриятлари, Тошкент, Жиззах, Бухоро вилоятларидан шифо истаб келганларнинг раҳматига сазовор бўлганман.

— Ота-онангиз мабодо руҳлар билан тиллашмас эдиларми?

— Мени отамнинг руҳи қўллаётган бўлса ажабмас. Отам мулла Ражаб етти тилда гаплаша оладиган илмли киши эди. Беморларни дуо ўқиш йўли билан тузатарди. Отамнинг онаси қушноч бўлган...

— Одамлар бахтидан башорат қилиш қобилиятига эга экансиз?

— Тўғри. Бу борада ҳисобсиз одамларнинг мушкулини енгил қилганман. Мен асосан касалликка чалинган кишиларнинг дарддан халос бўлиш йўллари ҳақида башорат этаман.

— Руҳлар суҳбати, базмида иштирок этиш ижодингизга халақит бермаяптими?

— «Руҳий касал» номини олган йилларимда ҳам ижоддан чекинмаганман. Фақат матбуотда қатнашмадим. Ўша йиллари «Қора фаришта», «Гуноҳкор банда» достонларимни ёздим. Ташқи дунё кучлари менга илҳом ва ғайрат бераётганлигидан фахрланаман. Янги шеърий тўпламимни тугалладим, насрда битилган йирик достонимни нашрга топширдим...

Абдурашид АБДУРАҲМОНОВ

ҚИРҒИЗИСТОН ЯНГИЛИКЛАРИ

ДАВЛАТ МУЛКИ СОТИЛДИ

ҚИЗИЛҚИЯда давлат мулкини сотиш бўйича илк кимошди савдоси бўлиб ўтди. Уч дўкон, чойхона, ошхона, тикувчилик цехи ва бир комплекс қабул қилиш пункти савдога қўйилди. Аукционда кичик корхоналар ва алоҳида шахслар иштирок этишди. Натижада 471 минг сўмлик савдо қилинди.

●

«УЛУКМАН» МАРКАЗИ

ЎШда халқ табобати жумҳурият синов илмий-ишлаб чиқариш марказининг вилоят соғломлаштириш бўлими очилди.

Бу муассасада табиблар электр қуввати билан даволаш, нуқталарни уқалаш, муллага ўқитиш, юрак ва буйракни халқ усуллари билан кўтариш каби муолажаларни бажаришади.

Ўзган, Лайлак, Қадамжойда ҳам «Улукман» бўлимлари иш бошлади.

●

«АҚ БУРРА» МЕҲМОНХОНАСИ ҚУРИЛАДИ

САЙРУ саёҳат вилоят бошқармаси Хитой Халқ Республикасининг «СУАР» фирмаси билан ҳамкорликда Ўш туристик базаси қошида «Ак-Бурра» меҳмонхонасини қуриш тўғрисидаги шартномага имзо чекдилар.

Меҳмонхона Хитой меъморчилиги усулида бунёд этилади. Тахминий ҳисоб-китобларга қараганда «Ак-Бурра» мусофирхонаси ўн ойда битказилиб, келгуси йилнинг шу пайтларида 100 нафар ажнабийга хизмат кўрсата бошлайди.

●

ХАЛҚАРО МУСИҚА АНЖУМАНИГА

«ҚАМБАРҚАН» қирғиз фольклор ансамбли халқаро мусиқа анжуманида иштирок этиш учун Истамбулга жўнаб кетди. Анжуман тугагач, гуруҳ аъзолари Туркиянинг бошқа шаҳарларида ҳам ўз санъатларини намойиш этадилар.

●

ЛЮКСЕМБУРГДА ҚИРҒИЗИСТОН КУНЛАРИ

Ўтган йилнинг декабрь ойида Люксембургда Қирғизистон Республикаси кунлари ўтказилди. Тадбир Совет маданият фонди томонидан уюштирилди.

Жумҳурият кунларида Ўш вилоятидан ҳам халқ амалий санъати усталари, маданият арбоблари қатнашдилар.

Р. КАРИМОВ.

«СИРДАРЁ» КОНЦЕРНИ

Вилоят аҳолига маиший хизмат кўрсатиш бошқармаси зарар келтириб ишлар эди. Унинг ўрнида «Сирдарё» концерни ташкил этилди. Энди у фойда олишни мўлжаллаяпти. Бунинг йўли ижара ва хусусийлаштириш орқали ўтади. Сирдарё районидаги шоли оқлаш цехи ва Гулистондаги «Гўзал» кичик корхонаси хусусийлаштирилди. Ширин шаҳридаги трикотаж цехи, Крестьянск посёлкасидаги маиший хизмат уйи, Боёвут районидаги пахта титиш цехи, 10-автобаза ижара усулида ишламоқда.

БАХШИГА ҲАЙКАЛ

Келгуси йилда атоқли халқ бахшиси Фозил Йўлдош ўғли таваллудига 120 йил тўлади.

Шу муносабат билан бахшининг юрти Булунғур районида унинг хотирасини абадийлаштириш учун кўп ишлар қилинмоқда. Чунончи, марказдаги собиқ Советлар шоҳкўчасига шоир номи берилди.

Яқинда райондаги шоир номи билан аталувчи 2-ўрта мактаб ҳовлисида шоирнинг ҳайкали ўрнатилди.

А. ҚОДИРОВ,
Булунғур район халқ таълими бўлими мудири.

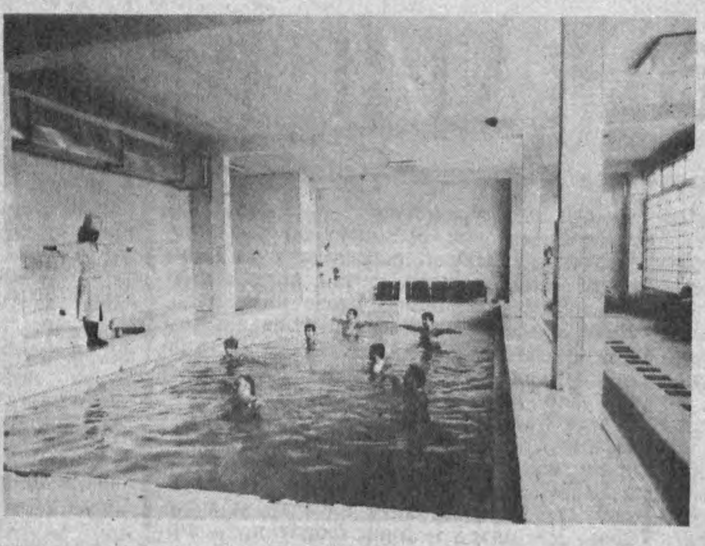

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ. «Ўзбекгидрогеология» ишлаб чиқариш бирлашмасининг «Геолог» соғломлаштириш жамулжами (комплекси)да беморларга тиббий хизмат кўрсатиш тобора яхшиланаяпти. Бу ерда яқинда Совет-Польша ҳамкорлигида яратилган янги еттита ускуна ўрнатилди. Шифохонада даволаниш ва дам олиш учун барча шарт-шароит муҳайё.

СУРАТЛАРДА: (юқорида) Кимё Нурхўжаева хўрандалар хизматида; сув ҳавзасида машғулот пайти.

Р. ШАГАЕВ олган суратлар.
(ЎзТАГ).

ҚИЛМИШ-ҚИДИРМИШ

ИЧКИ ИШЛАР ВАЗИРЛИГИ МАТБУОТ МАРКАЗИ ХАБАР ҚИЛАДИ

1991 йил 16 ноябрь куни тушликдан сўнг Тошкент шаҳридаги Олой бозорига Л 19-39 ТН рақамли «Жигули»да тўрт киши кириб келишди. Ноъмалум кимсалар тўсатдан бир деҳқонга ҳужум қилиб унинг 30 сўм пули ва сотиш учун олиб келган бир қути олмасини, яна бир сотувчининг 70 сўм пулию қутидаги нокини тортиб олишди.

Бозорда қий-чув бошланди. Зудлик билан кўрилган тадбирлар туфайли жиноятчиларнинг икки нафари қўлга олинди. Бироқ бу текинхўрлар дастлаб жавобгарликдан қутилиб қолиш учун миршаблару фуқароларга қаршилик кўрсатишди. Оқибат 1959 йилда туғилган М. исмли йигит касалхонага ётқизилди, унинг шеригига ҳам тиббий ёрдам кўрсатишга тўғри келди. Сўнг қолган икки қароқчини ушлаш чоралари кўриб қўйилди.

* * *

Калининлик бекорчи 21 ёшли Ҳайбаев текин пул топиш ниятида С. исмли йигитни қўрқитиб, ундан 1000 сўм келтириб беришни талаб қилди. Натижада унинг ўзи жиноят устида қўлга тушди.

* * *

Фарғона шаҳридаги «ЎЗСПОРТСАВДО»га қарашли 11-дўконда оператив ходимлар томонидан текширув ўтказиш натижасида шу дўкон ишчилари Қодирова, Ҳошимов ва Комиловлар томонидан очиқ савдодан яшириб қўйилган 38 минг сўму 55 тийинлик камёб моллар борлиги аниқланди.

* * *

Сирдарё вилоятининг «Бахт» шаҳри яқинидаги ДАН постида ўз хизмат бурчини бажараётган милиция катта лейтенанти Хуррамов шаҳар томондан келаётган машинани текшириш учун тўхтатди. Ҳайдовчи эса милиция ходимининг ҳужжат кўрсатиш ҳақидаги талабига жавобан унга кўздан ёш оқизувчи газ ишлатиб қочиб кетмоқчи бўлдию, эплолмади, дарҳол жиноятчининг йўли тўсилди.

Текширувда бу кимса «Автомобилист» ширкатининг ишчиси, 1960 йилда туғилган Б. исмли шахс эканлиги, машинасида 60 минг сўм пул, Хитойда ишлаб чиқарилган 9 дона аёллар куйлаги, 3 та спорт либосию 21 та дур тақинчоқ борлиги аниқланди. Тергов ишлари давом этмоқда.

* * *

15 ноябрь куни тунда Тошкент шаҳар Ленин ноҳияси ички ишлар бўлими ходимлари паспорт режимини текшириш мақсадида 1927 йилда туғилган, 7-Қуйлиқ даҳасида истиқомат қилувчи Б. Сердюченконинг уйига кирдилар. Бу пайтда хонада тўрт нафар шубҳали кишилар бор эди. Милиция ходимлари бу кимсаларнинг шахсини суриштира бошлаганларида, улардан бири ёнидан 16 калибрли қирқма милтиқ чиқариб участка инспекторига ўқталди. Бироқ ички ишлар ходимларининг тезкор ҳаракатлари туфайли зўравоннинг шериклари қўлга олинди. Милтиқ ўқталган шахс эса тўполондан фойдаланиб қочди. Уни қувиб келаётган оператив вакил тепага қарата огоҳлантирувчи ўқ узса-да тўхтамади. Кейинги ўқлар эса уни яралади. Ёнидан совуқ қурол ва гиёванд модда чиққан бу кимса ҳеч қаерда ишламайдиган, 1970 йилда туғилган шахс экан.

И. МУНАВВАРОВ,
ички хизмат катта лейтенанти.

ҲИКМАТ

ЧОРМАҒИЗ

✦ НАРСАЛАРКИМ кўпаймайдур ва кам бўлмайдур — қадр ва қазо (ўлим)дур. Ул нарсаким кўп бўладур ва кам бўлмайдур — мардумнинг хирсидир. Ул нарсаким кўпаймайдур ва кам бўлмайдур — ризқдур.

* * *

✦ СУҲБАТДИН узлатни ихтиёр қилғилки, агар ўзингдин кам бирла суҳбат тутсанг нодонлик бирла сани оғритар ва агар ўзингдин баланд бирла ўтирсанг кибр ва улуғлик қилиб хафа қилур ва агар ўзинг бирла баробар киши бирла бирлашсанг ҳасад бирла озурда хотир қилур.

* * *

✦ РАСМИЙ маърифатлар ёз ёмғурига ўхшарким, на беморга шифо берур ва на ташнани қондирур.

* * *

✦ МАРДЛИК улдирки, ҳар ким санга ёмонлик қилса, ўрнига яхшилик қил, ҳар ким сандин узулса ёпишғил, ҳар ким сани ноумид қилса, анга эҳсон қил.

Нашрга тайёрловчи: Аҳтам ҲОТАМОВ.

ОМАДИНГИЗНИ СИНАБ КЎРИНГ

1982 ЙИЛГИ ДАВЛАТ ИЧКИ ЮТУҚЛИ ЗАЕМИ
80-ТИРАЖИНИНГ
РАСМИЙ ЖАДВАЛИ

ТИРАЖ 1991 ЙИЛ 30 ДЕКАБРДА МОСКВА ШАҲРИДА ЎЙНАЛДИ

Заёмнинг эллик етти разрядидаги серия ва облигацияларнинг қуйидаги номерларига ютуқлар чиқди.

серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)	серия номерлари	облигация номерлари	ютуқ миқдори (сўм билан)
201325	1—100	300	229583	008*)	10000	257586	020*)	10000
201366	1—100	300	229674	1—100	300	257813	1—100	500
201802	1—100	300	229777	007*)	25000	258978	1—100	300
202129	022*)	2500	229906	1—100	300	260323	1—100	300
202436	1—100	500	229927	055*)	2500	261083	1—100	300
202695	065*)	5000	230112	1—100	500	261306	1—100	300
202834	1—100	300	230186	035*)	10000	262833	1—100	300
203490	021*)	5000	230268	078*)	2500	264042	027*)	25000
204438	046*)	2500	230894	092*)	2500	265523	015*)	2500
204579	060*)	5000	231167	1—100	300	265895	1—100	300
204648	087*)	2500	231248	1—100	300	265979	1—100	300
204945	1—100	300	231349	039*)	2500	266250	040*)	2500
205251	1—100	500	231421	1—100	300	266573	1—100	300
205699	096*)	5000	231659	1—100	300	267521	1—100	300
206177	100*)	2500	232371	1—100	500	269007	009*)	5000
206235	1—100	300	232436	075*)	2500	271140	1—100	500
208076	038*)	25000	232746	026*)	5000	271538	066*)	5000
208373	1—100	500	232960	083*)	1000	271934	056*)	5000
208499	051*)	2500	233737	072*)	2500	272556	1—100	300
208666	1—100	500	233776	073*)	5000	273195	067*)	10000
208699	087*)	2500	234618	073*)	2500	273814	016*)	1000
208759	038*)	2500	234806	098*)	1000	274405	1—100	500
210095	1—100	300	236130	1—100	500	275147	057*)	2500
211105	061*)	10000	236225	055*)	5000	276281	013*)	25000
211658	1—100	300	236977	049*)	5000	276936	1—100	300
212122	1—100	300	237202	1—100	300	277659	098*)	1000
212264	1—100	300	237468	017*)	5000	277989	098*)	2500
213310	1—100	300	237662	064*)	1000	278715	012*)	2500
213394	001*)	2500	238241	084*)	2500	281286	055*)	1000
213583	008*)	5000	239848	036*)	2500	282535	044*)	1000
213793	1—100	300	240282	011*)	2500	282659	064*)	5000
213948	019*)	2500	240962	017*)	2500	282869	092*)	1000
214000	1—100	500	241213	069*)	5000	283606	1—100	300
214517	021*)	5000	241258	1—100	300	284354	1—100	300
215426	012*)	5000	242957	1—100	300	285106	079*)	2500
215633	011*)	10000	243995	061*)	5000	285650	1—100	300
215806	054*)	5000	244328	037*)	2500	285851	038*)	2500
218295	1—100	300	244771	062*)	5000	286083	1—100	500
218897	1—100	300	244896	005*)	5000	286226	090*)	25000
218990	1—100	300	244941	041*)	5000	286526	1—100	300
219452	009*)	5000	245101	038*)	10000	286874	1—100	500
219761	097*)	2500	245375	1—100	300	287580	073*)	1000
219932	1—100	500	245773	039*)	2500	287603	1—100	300
220219	040*)	2500	246002	049*)	2500	287687	024*)	5000
220261	009*)	1000	248033	042*)	1000	287849	052*)	1000
220295	021*)	2500	248485	1—100	300	288753	1—100	500
220323	028*)	2500	249427	096*)	1000	288764	060*)	1000
220969	078*)	1000	249607	1—100	300	288910	1—100	300
221449	085*)	1000	249686	1—100	300	289163	098*)	10000
222163	001*)	5000	249908	028*)	2500	290337	1—100	300
222693	1—100	300	250087	072*)	5000	290665	071*)	2500
223076	1—100	300	251250	023*)	5000	291332	078*)	2500
223942	085*)	2500	251827	032*)	1000	292769	021*)	2500
224013	1—100	300	252001	047*)	2500	292945	070*)	2500
224351	1—100	300	252216	1—100	300	293532	033*)	2500
224486	1—100	300	253067	1—100	300	294083	1—100	300
225378	1—100	500	253106	054*)	5000	294195	064*)	2500
225534	1—100	300	253322	046*)	2500	294828	083*)	5000
226345	1—100	300	254002	1—100	300	294958	024*)	2500
226559	1—100	300	254551	1—100	500	295160	026*)	10000
226635	002*)	5000	255164	1—100	300	295612	005*)	2500
226659	019*)	2500	255180	1—100	300	295660	1—100	300
227047	1—100	500	256441	022*)	5000	295780	042*)	5000
227226	1—100	300	256635	1—100	500	296812	1—100	300
227586	036*)	1000	256892	086*)	10000	296896	006*)	1000
228271	1—100	300	256999	090*)	2500	297230	1—100	300
228493	068*)	1000	257280	1—100	300			

*Шу сериядаги облигацияларнинг қолган 99 номерига 300 сўмдан ютуқ чиқди.

Жадвалда 50 сўмлик облигацияларга чиққан ютуқлар кўрсатилган.

100 сўмлик облигацияларга бир хил миқдорда — 300, 500 сўм ютуқ чиққан тақдирда ютуқ чиққан сериядаги облигацияларнинг барча номерларига айнан 600, 1000 сўм ютуқ тўланади. 100 сўмлик облигация номерларидан бирига 1000, 2500, 5000, 10000, 25000 сўм миқдорида ютуқ чиққанда унинг иккинчи номерига 300 сўм чиқади ва облигация бўйича 1300, 2800, 5300, 10300, 25300 сўм тўланади. 25 сўм қийматидаги облигацияларга 50 сўмлик облигацияга чиққан ютуқнинг ярми тўланади.

Ютуқ пулига ютуқ чиққан облигациянинг бевосита қиймати ҳам киради.

Ушбу жадвал расмий ҳужжат ҳисобланиб, СССР Жамғармалар банкининг муассасалари томонидан яна шу ҳужжат асосида рўзноманинг кейинги сони чиққан кундан бошлаб ютуқларни белгиланган тартибда тўлай бошлайди.

Ютуқлар тиражини ўтказиш комиссияси раиси — Москва шаҳри Марказий маъмурий префектураси префектининг биринчи ўринбосари А. В. БЕЛЯЕВ.

Тираж комиссиясининг масъул котиби В. А. ПРИТКОВА.

Инсон ва қонун

БЕШИНЧИ АЖРИМ

1987 йил 16 октябрь. Куйбишев район халқ суди такси ҳайдовчиси Усмон Каримовга нисбатан ЎзССР ЖК 208 — банди 1-қисми билан (икки йил мажбурий хизмат, маошидан 10 фоиз давлат ҳисобига чегириб қолиш, машина ҳайдашдан маҳрум этиш) ҳукм чиқарди.

1987 йил 27 сентябрь. Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинати ишчиси У. Каримовнинг Бадриддинов устидан жумҳурият прокуратурасига ёзган шикояти бўйича Тошкент вилояти прокуратураси Чирчиқ шаҳар прокурорига важларни текшириш тўғрисида кўрсатма берди.

1988 йил 24 март. Вилоят суди У. Каримовни аввалги ишига тиклаш, мажбурий ишламаган кунлари учун унга 455 сўм пул тўланиши ҳақида қарор чиқарди.

17 май. 13-цех бошлиғи В. Югай У .Каримовни мукофотдан маҳрум этиб, унга хайфсан берди.

1 июль. Комбинат касаба уюшмаси йиғилиши 18-цех маъмуриятига У. Каримовни ишига тиклашни таклиф этди.

29 июль. Жумҳурият прокуратураси «ишга тикланибсиз, Бадриддинов масаласи текширилган, В. Югай нотўғри буйруғи учун огоҳлантирилди» дейилган расмий жавоб юборди.

2 ноябрь. Аризачига жавоб хат: «Сиз маъмурият томонидан ноқонуний ишдан бўшатилгансиз. Вилоят суди фуқаролик ишларини кўриш судлов коллегияси қарорига эътирозимиз йўқ».

(Жумҳурият прокурори ўринбосари С. МИРСАФОЕВ).

1990 йил 5 январь. Оржоникидзе район халқ суди айбдорни суд ҳукмини бажаришдан бош тортгани сабабли бир йилу 9 ой 12 кунлик, мажбурий хизматга, жазони ҳуқуқий идора кўрсатган жойда ўташни белгилаб ажрим чиқарди. Вилоят прокурори ажрим устидан хусусий норозилик ёзиб вилоят суди раёсатига киритди.

29 март. Шикоятингиз яқинда текширилган, шу важдан оқибатсиз қолади дейилган вилоят прокуратурасининг расмий жавоби юборилди.

4 июль. У. Каримов шикоятини текшириш тўғрисида жумҳурият прокуратураси вилоят прокурорига кўрсатма берди.

15 август. Вилоят прокуратураси Чирчиқ шаҳар ИИБнинг (цех бошлиғи Х. Бадриддинов устидан жиноий ишни қўзғатишни рад этиш ҳақидаги) 1989 йил 23 мартдаги қарорини бекор қилиб, шикоятни вилоят ИИБсига юборди.

11 сентябрь. Жумҳурият прокурори Д. Усатов имзоси билан аризачига (Маъмурият сизни қувғинга олгани асоссиз, дейилган) расмий хат юборилди.

1991 йил 21 апрель. Оржоникидзе район халқ судининг У. Каримовга нисбатан чиқарган 5 апрелдаги ажрими юзасидан район прокурори вилоят судига норозилик киритди.

10 июль. Вилоят суди Раёсати Оржоникидзе район халқ судининг У. Каримовга нисбатан чиқарган 5 апрелдаги ажримини бекор қилиб, ишни кўришни яна шу судга ҳавола қилди.

11 июль. Вилоят суди раёсати Оржоникидзе район судининг У. Каримов устидан чиқарган 5 январдаги ажримини бекор қилиб, ишни қайта кўриб чиқиш учун тағин шу судга қайтарди.

19 сентябрь. Жумҳурият Олий суди Оржоникидзе район судининг 1990 йил 5 январдаги, 1991 йил 5 апрелдаги, Калинин район судининг 1990 йил 28 октябрдаги, Тошкент вилоят судининг 1991 йил 10 июлдаги У. Каримовга нисбатан чиқарган ажримларини бекор қилди ва 1987 йил 16 октябрдаги Куйбишев район халқ судининг ҳукмини ижро этмаслик ҳақида ажрим чиқарди.

2 октябрь. Усмон Каримов мурожаат қилса ўша куниёқ ишга қабул қилиш ҳақида Ўзбекистон қийин эрийдиган ва ўтга чидамли металлар комбинати директорининг буйруғи чиқди.

...Ҳужжатлар мажмуи сизни ажаблантирмасин. ажабтовур бошбошдоқлик юз бераётган ҳозирги даврда ҳайратга тушишнинг ўзи кулгили. Яхшиси шуларга тузукроқ диққат қилинг: ҳуқуқий мажмуаларимизнинг ярамас аҳволга тушиб қолганини кўрасиз. Ва яна бундан тўрт йиллар бурун нуфузли минбарларда ҳуқуқий давлат тўғрисида сўзланганию, ҳозиргача шу «фикр алмашув» ниҳоясиз давом этаётганини англайсиз. Шахс ҳаётига тажовуз қилишлару халқ ноиби, ҳатто ҳукумат одамига суиқасдлар ҳам янгилик бўлмай қолди. Судларга, прокуратура, милицияга нисбатан одамлардаги ишончсизлик эса уюшган жиноятчилик хуруж қилган сайин кучайиб бораётир. Шу кунларда милицияга имконияти анчайин чекланган одамларгина мурожаат қилишаяпти деган фикрлар ҳам йўқ эмас. Очилмаган, изсиз кетаётган қотилликлару ҳодисалар қанчадан қанча! Уларнинг ортида турган одамлар ошкоралигу адолат тантанасига илҳақ. Сир эмас, ҳуқуқий масалада озгина янглишиш ҳатто суд ҳукми — сўнгги хулосани ҳам бир кун келиб оддий қоғозга айлантириб қўяди. Корхона ишчиси Усмон Каримовга нисбатан чиқарилган ҳукмлару ажримлар ҳам ана шу тахлит қайта-қайта кўриб чиқилди ва охир-оқибат «айбдор» озод қилинди. Четдан кузатсангиз, у шу муддат ичида ҳуқуқий идоралару халқ судлари учун «тажрибавий» шахс бўлиб қолганини сезасиз — ҳам куйиб, ҳам куласиз. Унинг ҳолини «қўшиб ёзишлар» гирдобида азоб чеккан кишиларнинг қисматига менгзайсиз, чунки вазият бундан ўзга фикрлашингизга изн бермайди.

Аслида юқорида саналган расмий қоғозлар барча ҳужжатларнинг бир қисми холос. Марказқўм, жумҳурият, иттифоқ прокуратуралари, Олий Кенгаш, «Правда» рўзномаси, Иттифоқ Олий Кенгаши Раёсати, Европа хавфсизлиги ва ҳамкорлиги комитети ва бошқа нуфузли идоралар... Усмон Каримов шу маҳкамаларда ўтирган раҳбарлару ижрочилар билан тинимсиз номалар ёзишди. Не ажабки, унга қайтиб келган расмий жавоблар мазмунан бир-бирига жуда ўхшаш: «Шикоятингиз олинди,... назорат қилинмоқда».

Илинж билан бир жойга кўз тиккан кишига қийин, кутиш азоб — умр эгови. Балки унинг шикоятлари қандай борган бўлса шундай маҳаллий маъмурлар қўлига тушаверганидан ҳал этилиши ичакдек чўзилиб кетгандир. Аммо гап дасти узун раҳбарларнинг кирдикорлари тўғрисида боргани туфайли район миқёсидаги масала мамлакат доирасида улоқиб юргани рост. Тағин бир-икки йил эмас, тўрт йил!

Афсуски, комбинат раҳбарлари камчиликларни тугатиш ўрнига «маҳмадона»нинг думини тугиб қўя қолишди. Шу ўринда мени У. Каримовнинг қайси числода ишдан кетганию директор унга нима дегани эмас, масаланинг ижтимоий жиҳати қизиқтирмоқда. Чунки ҳамма ғалваю ёзишмалар «қувғинлик»дан кейин авжга минди. У шикоятчига айланди.

Очиғи, ҳужжатларни қайта кўздан кечиргач, буларни ёзиш мумкин эмас, одамлар ўқиб нима дейди, суд ҳукмини, ҳатто бир йўла тўртта ажримни ҳам елиб-югуриб бекор қилдирса бўларкан-да дейишмасмикин — аризаю шикоятбозлик икки карра ортиб кетмасмикин, деган хаёлларга бордим.

...Ёзиш керак, жумҳуриятимизнинг турли поғона судларида мана шундай асаб бузишларга, ўнлаб одамларнинг овора бўлишига сабабчи ғалва ишлар йўқми, деган тўхтамга келдим: зора заррача сабоқ бўлса...

Абдунаби ЭРГАШ ўғли.

ЁРДАМ БЕРИШ УЧУН БИРЛАШИШДИ

Афғонистончи фахрийлар уюшмасининг Тошкент вилоят бўлими ўзининг қаддини тутиб олиши учун республика ташкилоти берган ёрдамни икки ҳисса қилиб қайтарди. Республика уюшмасига ўн минг сўм ўтказилди.

— Бўлимимиз бундан ярим йил олдин ташкил этилган эди, — деди бошқарув раиси Х. А.Зокиров. — Дастлабки пайтда «Совпластитал» Совет-Италия қўшма корхонаси, автомобиль транспорти вазирлиги, Ўзбекистон ишбилармонлар уюшмаси, хўжалик ҳисобидаги «Шарқ» ташқи иқтисодий корхонаси ва бошқалар катта ёрдам беришди. Улар бизнинг ҳисобимизга маълум миқдорда пул ўтказишди, бино ажратиб, уни жиҳозлаб беришди.

Бироқ вилоят ташкилоти хайрия ҳисобига яшамоқчи эмас. Ҳозирнинг ўзидаёқ хўжалик ҳисоби асосида ишлайдиган олтита корхона ташкил этилди, улар оладиган фойданинг бир қисми муҳтожлар ва уларнинг оилаларига ёрдам беришга сарфланади. Ташкилот фаоллари ногиронларнинг, ҳалок бўлган ва бедарак кетган байналмилалчи жангчиларнинг элликта оиласини аниқладилар.

Вилоят бўлими ташкилий тузилмани мустаҳкамламоқда — шаҳарларда ва районларда еттита бўлим ташкил этилди. Ташкилот саккиз минг «афғончи»ларни фаол меҳнатга жалб қилиш билан чекланиб қолмаяпти, Ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашга алоҳида эътибор берилмоқда. Ташкилот аъзолари мактабларга, ҳунар-техника билим юртларига тез-тез бориб турадилар.

В. ДРАЧЕВ,
ЎзТАГ мухбири.

БОШ МУҲАРРИР Аҳмаджон МУХТОРОВ.
МУАССИС: Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши
МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй
Телефонлар: 32-09-87, 33-07-48. Индекс: 64608.
Буюртма № 37. 100000 нусхада чоп этилади.
ХАЛҚ СЎЗИ
Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни. Тошкент шаҳри 700083, Ленинград кўчаси, 32-уй.
Босишга топшириш вақти 21.00.
Босишга топширилди: 20.00. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11